Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپیسو سیاستونه

www.melitahrik.com
0777 400 116

محمد داود نیازی

۱۳۹۳ لمریز کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ

د اسلامیت او افغانیت ستر داعي پوهنوال محمد اسمعیل یون ته!

م.د. نیازی

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړني :

د کتاب نوم: د پیسو سیاستونه
لیـــــکوال :پوهندوی سید مسعود
ژباړن : محمد داود نیازی
بریښنلیك:dawood۱۹۱۹@gmail.com
اړیکه:۰۰۹۳۷۷۸۸۷۸۳۴۹
پښتنې ډیزان: فیاض حمید
چاپشمېر:
چاپ ځل: لومړی
چاپ نېټه: ۱۳۹۳

www.melltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

لومړی ټکی ۸
پېژندنه ۱۱
۱:د پیسو د ارزښت ساتل :... ۱۲
د تادیاتو بیلانس ۱٤
د پیسو ریفورم ۱٦
د مطلوبو قیمتونو سطحه : ۱۸
د قیمتونو د جګوالي پیسیز (پولي) سببونه ۲۵
د قیمتونو د لوړوالي توکیز سببونه ۲۷
دجوړښت له کبله د قیمتونو لوړوالي ۲۸
د قیمت د لوړوالي رواني سببونه ۲۸
د قیمت دلوړوالي د مخنیوي لارې ګودرې ۲۹
د پیسو بازار ته د سیاستوال ورتګ.. ۳۱
د پیسو له وسایلو ښه ګټه پورته کونه.. ۳۵
د پیسو د سیاست لپاره اړین اصطلاحات ۳۸
د برېښنايي پیسو په توګه د تبادلې د وسایلو ډولونه :...................................... ٤۷
دویم څپرکی ٤۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو د سیاست په وړاندې پوښتنې ۴۹

دریم څپرکی ۵۷

د پیسو په مدیریت کې د پیسو قوانین ۵۷

لومړی قانون : د ډېربښت قانون ۵۷

دویم قانون : د تبادلې قانون ۵۸

دریم قانون :د پانګې قانون ۶۰

څلورم قانون : د وخت د تنظیم قانون ۶۲

پنځم قانون : سپما ۶۵

شپږم قانون : مال ساتنه ۶۶

اووم قانون پارکینسون : ۶۸

اتم قانون :د درېو قانون ۷۰

نهم قانون : د پانګونې قانون ۷۲

لسم قانون : مرکبه ګټه ۷۵

یوولسم قانون : د توکو راټولول ۷۸

دوولسم قانون : مقناطیسي قانون ۷۹

دیارلسم قانون : تېزوالي قانون ۸۲

څلورم څپرکی ۸۳

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو د سیاست وسایل ۸۳
د ازاد بازار یا د مارکېټ سیاست ۸٤
د زېرمو سیاست ۸۹
اسعاري سیاست ۹۳
د تنزیل او بیا تنزیل سیاست ۹٦
د ارزښت لرونکو سندونو د رهني (ګروي)سیاست ۱۰۰
سامویلسن له نظره د پیسو د سیاست وسایل ۱۰۱
پنځم ځپرکی ۱۰٦
د پیسو د سیاستونو دایره ۱۰٦
اخري خبره ۱۱٤

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحريك يادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحريك له اساسي څانګو څخه يوه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي كارونه ترسره كړي. د تاريخي، ملي، كلتوري ورځو او تاريخي او ملي شخصيتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د ليكوالو د علمي، ديني، روزنيزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل كېږي. له هغې ورځې راهيسې چې تحريك خپل عملي فعاليتونه پيل كړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعاليتونه چټك كړي دي. تاريخي ورځې يې نمانځلي، تاريخي واټونو ته يې لوحې جوړې كړي. علمي سيمينارونه او وركشاپونه يې جوړ كړي دي.

د تحريك دې څانګې د تحريك د عمومي هدفونو په رڼا كې وټېيله چې په يوځايي ډول (شل عنوانه) كتابونه چاپ كړي. په دې اثارو كې اكثره ديني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته يې وړاندې كوي.

دا اثر (د پيسو سياستونه) چې ستاسو په لاس كې دى، ښاغلي (محمد داود نيازي) ژباړلى او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دى. هيله ده درانه لوستونكي ترې ښه ګټه پورته كړي. تحريك خپلو هېوادوالو ته ډاډ وركوي چې په راتلونكي كې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام وركړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاينې په هيله

په درناوي

د افغانستان ملي تحريك

فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ټکی

دا لیکنه چې تاسو اوس ورسره بلد یږئ او ستاسو د فکرونو وخت نیونکې ده،په څو برخو ولیکل شوه او نوي فکرونه یې رامنځته کړل،په ډیرو موارد و کې مې په خوښه کې نوښت راغلو تر دې چې په ډیرې خوښۍ سره مې ادامه ورکړه‌او خپل انداونه مې په خپل نفس زورور کړل.دالیکنه مې په پنځو څپرکیو کې بشپړه کړې چې څپرکي د برخو په وېشلو سره پخپله بېل شوي .لومړی څپرکی د تعریف څخه پیل دتجزیې د طریقې له لارې د پیسو ټرمنالوژی، د پیسو پېژندنه او د پیسو زیږېدنه بیان شوې ده. وروسته مې د پیسو د پیسیز تحلیل لپاره ګام کېښود په لومړي څل مې د پیسوپه سیاستونو کې د سواټ او پیست له میتودونو په ګټه وره توګه کار واخیست .

په دې اثر کې هڅه شوې چې د یو سیاستوال د کار د پیل تدابیر توضیح شي تر څو سیاستوال پوه شي چې له کوم ځایه پیل وکړي . نو له دې کبله د سیاستوال لپاره شپږ پوښتنې طرحه شوې .د پالیسو دایره د لومړي ځل لپاره زده کوونکو او محصلینو ته وړاندې شوې او دوه ډوله لارې مو ښودلي چې دواړه له نویو او دود لارو څخه ګټل کیږي .دا اثر په ځان کې لومړي او اخري ټکي لري او هرڅه مو چې په دې بحث کې څېړلي د کتاب په سر کې یې مطالعه کړئ .هیله لرم ټول همدا دي چې تاسو ته یې لیکم زما دا ناچیزه هڅه ومنئ.

زه له ټولو سره مینه لرم خو له خپلواکۍ سره ډیره .

پوهندوی سید مسعود

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن خبرې

د پیسو سیاستونو تر عنوان لاندې اثر د ښاغلي استاد پوهندوی سید مسعود دی. په دې کتاب کې د پیسو اړوند ډېر مهم مسایل څیړل شوي دي . انسان د خپل ژوند په لومړی مرحله کې ډیرې اړتیاوې نه لرلې ،ژوند یې تر ډیره بریده په ځان بسیا وو خو کله چې د انسان ذهن پرمختګ وکړو ورسره یې اړتیاوې هم ډیرې شوې،د خپلو اړتیاوو د پوره کولو لپاره د توکو تبادلې ته اړ شو چې د انسان بیلا بیلې اړتیاوې یې پوره کولې په لومړي سر کې انسان د توکو تبادلې لپاره له بیلا بیلو وسایلو کار واخیستل شو چې خپلې ستونزې یې لرلې . خو کله چې انسان په دې وتواندو چې د توکو د تبادلې لپاره یو معیار پیدا کړي نو د انسان اقتصادي ژوند وسره ډیر پرمختګ وکړو ،انسان یې د پرمختګ پولو ته ورساوو ،نړۍ د یو کلي بنه غوره کړه د انسان اقتصادي ژوند یې ډیر اسان کړو چې دا معیار د پیسو په نامه یادیږي . په دې کتاب کې د پیسو ډیرو مهمو مسایلو ته اشاره شوی او د پیسو مسایل یې په ډیره ښه بڼه روښانه کړي .ما هم د کتاب او د پیسو د پورتني ارزښت په پام کې نیولو سره وغوښتل څو د ښاغلي استاد پوهندوی سید مسعود دا اثر پښتو ژبې ته وژباړم ،له ښاغلي استاد پوهندوی سید مسعود څخه ډیره مننه کوم چې په یوه ټیلفون یې ماته د کتاب د ژباړې اجازه راکړه، الله تعالی ورته ډیر عمر وکړي کور یې ودان .په پای د ننګرهار پوهنتون استاد ښاغلي عبدالرحمان درد څخه هم نړۍ مننه کوم چې د کتاب د پښتو ژبې په سمون کې له ماسره مرسته کړې. همدرانګه له ټولو لوستونکو څخه هیله کوم که په دې ژباړه کې له ما څخه کومه تیروتنه شوي هیله ده ببنښه راته وکړي .د اباد ، خوشاله او لوی افغانستان په هیله .

محمد داود نیازی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

لومړی برخه

پېژندنه

د پیسو سیاستونه له یو شمېر هغه تدابیرو او اقداماتو څخه عبارت دي چې د ځانګړو اقتصادي موخو(د پیسو د ارزښت ثبات،د مطلوبه قیمت کچه،د ټولیز تولید او ټولیزو پیسو ترمنځ تعادل،د ټولیزې عرضې او ټولیزې تقاضا تر منځ د مطلوبې فضا رامنځته کول،له پیسیزو وسایلو ښه ګټه پورته کول) د لاسته راوړلو لپاره تر سره کېږي . په پورتنۍ پېژندنه کې لاندې ټکو ته اشاره شوې ده :

- د پیسو د ارزښت ثبات
- د مطلوبه قیمت کچه
- د ټولیز تولید او ټولیزو پیسو ترمنځ تعادل رامنځته کول
- د ټولیزې عرضې او ټولیزې تقاضا تر منځ د مطلوبې فضا رامنځته کول
- له پیسیزو وسایلو ښه ګټه پورته کول

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیسو سیاست د یوې وسیلې په توګه د هېواد د چارواکواویا موسساتو په واک کې وي چې د دولت له خوا د قانون پر اساس د دندې په توګه ترسره کیږي .

د پیسو سیاست د نورو علومو په څېر د ځانګړو موخو د ترلاسه کولو لپاره طرحه کیږي. د پیسو سیاست د یوې ځواکمنې ستراتیژۍ په جوړولو کې موږ ته لار ښونه هم کولای شي.د پیسو د سیاست موخې په لاندې ډول طبقه بندي کوو:

- د استخدام د سطحې لوړوالی او برقرار ساتل
- اوږد مهاله اقتصادي پرمختګ
- د پیسو د پېر قدرت ساتل
- له نړیوالې سوداګرۍ سره مرسته او د تادیاتو د بېلانس مثبتوالی

په تعریف کې لیدل کیږي چې پورتني ټکي د پیسو د سیاست لوری ټاکي او بهتره ده چې دا ټکي تعریف کړو .د پیسو د سیاست مهم ټکي په لاندې ډول تر څېړنې لاندې نیسو:

۱:د پیسو د ارزښت ساتل :

د پیسو د ارزښت ساتل یوه نسبي پدیده ده،موږ نشو کولای چې په ټولیز ډول یې وڅېړو نوله همدې کبله غواړم له پوښتنو یې پیل کړم :

(c) ketabton.com: The Digital Library

څنګه کولای شو چې د پیسو ارزښت رامنځته کړو؟ د پیسو ارزښت کولای شو له دوو لارو وڅېړو :

١. د پیسو کورنی ارزښت
٢. د پیسو بهرنی ارزښت

د پیسو ارزښت نه شو کولای چې د پیسو د حرکاتو د چټکوالي او ټیټ والي د پیسو د مقدار په تغیر سره ارزیابي کړواو په دې اړه استدلال وکړو.مګر د پیسو ارزښت یوازې د توکو داندازې د تغیر د پیسو د حجم د تغیر په وړاندې وڅېړو.او یا یې ترازوني لاندې ونیسو.

تاسو پوهېږئ چې د عرضه شویو پیسو او عرضه شویو توکو ترمنځ اړیکه معکوساً متناسبه ده دا په دې مانا چې که د پیسو په ټولیز مقدار کې زیاتوالی راشي او توکي ثابت وي د پیسو ارزښت نزولي لار نیسي د توکو قیمتونه لوړېږي . د موضوع د روښانتیا لپاره لاندې جدول ته ځیر شئ:

شمېره	د پیسو په مقدار کې تغیر	د توکو په مقدار کې تغیر	په قیمتونو کې تغیر	په ارزښت کې تغیر
١	لوړ	ثابت	لوړ	کمښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲	کمښت	ثابت	ټیټ	لوړ
۳	لوړ	لوړ	ثابت	ثابت

د پیسو بهرنی ارزښت د کورني ارزښت انعکاس دی چې د تادیاتو په بیلانس کې منعکس کیږي .

د تادیاتو بیلانس

د یو هېواد ټولې اقتصادي راکړې ورکړې د نړۍ له نورو هېوادونو سره چې په یو ټاکلي وخت (یو کال) کې یې ترسره کوي دتادیاتو د بیلانس په نامه یادیږي.د پیسو سیاست، یوازې د پیسو په حرکت پورې نه شو تړلید دې تر څنګ د هېواد اقتصادي او ټولنیز حالتهم باید وڅېړل شي همدرانګه د هېواد سیاسي او نظامي حالت چې د پیسو د ارزښت په ټاکلو کې فرعي وسیلې دي باید په نظر کې ونیول شي .پورتنۍجملې موږ ته راښيي چې د توکو او پیسو دمقدار تغیر د پیسو دارزښت په ټاکلو کې مرکزي رول لري. همدرانګه یو شمېر نور عناصر هم شته چې د پیسو د ارزښت په ټاکلو کې نقش لري .خو کومه تیوري چې موږ تر مطالعې لاندې نیسو په هغې کې یوازې د پیسوټولیز مقدار او دتوکو ټولیز مقدار تغیر د پیسو د ارزښت په ټاکلو کې یو د بل پر وړاندې ږدو .لیکن زما په نظر په ډېرو مواردو کې چې د توکو ټولیز مقدار او د پیسو په ټولیز مقدار کې تغیر نه وي راغلی بیا هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسو په ارزښت کې تغیر راځي چې یو شمېر نور عوامل لکه : سیاسي ،اقتصادي ،ټولنیز او نظامي حالت هم د پیسو په ارزښت کې تغیر راولي.

پورتني عوامل د اقتصاد په علم کې د اخباري قیمتونو په نامه یادېږي او په پرمختیایي هېوادونو کې ډېر تر سترګو کېږي .زه په دې باور یم چې په پرمختیایي هېوادونو کې سیاسي تغیر او ټولنیزې ستونزې دومره ډېرې وي چې په یوې دایمي پدیدې بدلېږي او حتأد قانون ښه اختیاروي چې دغه تغیر په ډېره جدي توګه د پیسو په ارزښت اغېزه لري . ډېری وخت دغه اغېزې د توکو د تولیز مقدار او د پیسو د تولیز مقدار له تغیر څخه هم ډېرې وي.

د پیسو بهرنۍ ارزښت هم له دغو عواملو څخه اغېزمن کېږي د نړۍ په هر کونج کې انقلابي حرکات او د یو هېواد تېري کوونکي حالات د پیسو په ارزښت مستقیماً اغېزه لري .همدارنګه په یوه ځانګړي اقتصادي حوزه کې د هېوادونو دښمنانه سیاستونه هم ډېره اغېزه لري چې په دې برخه کې د ګاونډیو د بېوزله کولو سیاستونه ډېر د بحث وړ دي . دا سیاست د نورو وسایلو په نسبت د پیسو په وسیله ډېره تکیه لري .د هېوادونو د پیسو د ارزښت دله منځه وړلو موخې ته د رسېدو لپاره د دهلیز په ښه کارېږي . د پیسو د سیاست په جوړولو کې باید پورتني عوامل په نظر کې ونیول شي خو که پورتني عوامل په نظر کې ونه نیول شي نو د پیسو سیاست به کومه ځانګړې اغېزه ونلري . ټول حکومتونه د پیسو د ارزښت د ساتلو او کمښت

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه د مخنیوي لپاره په یوې ګټورې وسیلې پورې تړلي چې د پیسو ریفورم ورته وایي.

د پیسو ریفورم

د پیسو ریفورم ته د پیسو اصلاحات هم وایي او لومړۍموخه یې : له یو سلسله اقداماتو او تدابیرو څخه چې د حکومت او یا د حکومت له لورې یوې باصلاحیته ادارې ته د پیسو په تیزۍ سره راستنبدل د پیسو مطلوب حالت ته او یا هغه حالت ته چې د پیسو سیاستوال یې غواړي عبارت دی. ځینې وخت د پیسو ریفورم په پراخه توګه کارول کیږي او د پیسو په معیاري تغیراتو کې هم داخل وي د ساري په توګه د پیسو په نظام کې تعدیل راوستل او نور .خو په ټولیز ډول د پیسو ریفورم د پیسو د پړسوب د له منځه وړلو او یا د پیسو د پړسوب د مخنیوي لپاره ترسره کیږي . سیاست جوړونکي د پیسو ریفورم د پیسو د نورو اقتصادي موخو د تر لاسه کولو لپاره د یوې وسیلې په توګه کاروي .اوس ویلی شو چې د پیسو ریفورم هغه تدابیر دي چې د پیسو سیاست جوړونکو تهد پیسو د مطلوب حالت د رامنځته کېدولپاره لار خلاصوي .

په یاد ولرئ، تاسو کولای شئچې د پیسو ریفورم له بېلابېلو تدابیرو پیل کړئ .دغه تدابیر کوم دي ؟مهرباني وکړئ لاندې کربښې مه لولئله ځانه سره فکر وکړئله ځانه پوښتنه وکړئچې کوم تدابیر باید د پیسو د ریفورم په وخت کې ونیول شي . په کاغذ یې ولیکئ ، دغه طریقه له تاسو سره مرسته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو په راتلونکې کې په خپلواکه توګه تدابیر وړاندې یا ونیسئ . زه یقین لرم چې تاسو به دا کار همدا اوس پیل کړی وي په تعجب سره به وګورئ چې هیڅ یو کار ناممکن نه دی .

هغه تدابیر چې د پیسو سیاست جوړونکي یې د پیسو د ریفورم په وخت کې اجرا کوي په لاندې ډول دي :

- د پیسو خاوندان (دود پیسې ، روان او وخت لرونکي امانت حسابونه)په دې مکلف کړي چې خپلې شتمنۍ په لږ شمېر د پیسو په واحدونو(دمثال په ډول د لسو پر وړاندې یو) تبدیلې کړي .
- د پیسو سیاستوال د قانون له مخې پیسه لرونکي په دې مجبوروي څو د دولت څخه دپور ناتبدیل اسناد واخلي. چې اجازه یې له دولت سره وي که دولت اجازه ورکړي کولای شي چې اسناد په نغده پیسو تبدیل کړي چې په اقتصاد کې د نغدوالي د کمښت سبب ګرځي .له دویم نړیوال جنګ وروسته یو شمېر هېوادونو لکه چکوسلواکیا ،بلژیك او هالنډ له دې لارې کار واخیست .
- دریېمه طریقه د پیسو په شتمنۍ د پرمختللې مالیې وضع کول دي او یا باید په بانك کې د پیسو د بیلانس یوه برخه حذف شي .چې له دې طریقې څخه په یوګوسلاویا او لویدیز المان کې کار اخیستل شوی .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مطلوبو قیمتونو سطحه :

په دې ځای کې غواړم چې د قیمتونو دتعادل د کلمې پرځای د مطلوبه قیمتکلمه وکاروم او باور پرې هم لرم . تعادلي قیمتونه په اقتصادي تیوري ګانو کې په زړې ترمنالوژۍ بدل شوي چې نه غواړم بحث پرېوکړم او وخت ضایع کړم زموږ په وخت کې د مطلوبېدو په تیورۍ ډېر تاکید کېدو چې دا اصل د پیسو د سیاستوالو لپاره ډېر منطقي اصل وو.په اوسني وخت کې اقتصاد پوهان ټول موضوعات د اقتصاد له اړخه څېړي او هغه خلك لېوني ګڼي چې په تعادلي قیمت فکر کوي انسان پوهېږي چې دوی په لویه اشتباه کې ډوب دي خو بېرته معقولیت ته راګرځېدل یې د مطلوبیت قبلول دي.فکر کوم چې مطلوب استخدام،مطلوب قیمت د زړې اصطلاح ځای نیولای، اعظمي او اصغري قیمتونه دوه اصطلاحګاني دي چې په دې برخه کې ډېر کارول کېږي دغه دوه اصطلاحګانې په خپل ذات کې ښې او بدې نه دي . په ډېرو مواردو کې د دغو دوو طریقو کارول په سیاست کې په ځانګړې توګه د پیسو په سیاست کې ډېرې مهمې دي، دپیسو هغه حرکات چې د سیاستوالو له خوا مطلوب وي، په نښه کوي ، سیاستوالو ته هر هغه قیمت چې په اسانۍ سره وکولای شي د پیسو موخه تر لاسه کړي مطلوب قیمت دی .هغه قیمتونه چې لوړ وي د مصرف کوونکي لپاره د ډېر نفرت وړ وي خو د پیسو د یو سیاستوال لپاره په یو وخت کې یوازې مطلوب قیمت وي ، خو هغه قیمت چې ټیټ وي او مصرف کوونکو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه وي د پیسو د سیاستوال لپاره کېدای شي چې په یو ټاکلي وخت کې بدترین قیمت وي . زموږ په وخت کې اقتصاد پوهانو د" فرید من "له کړنو ګټه پورته کوله چې د قیمت په لوړېدو سره یې هیڅ ډول اغېزه نه درلوده او د هغه برعکس هم .

داسې ولې دي؟او د پیسو سیاستوال په دې اړه څه کولای شي؟ اقتصادي معقولیت د پیسو د سیاستوال اصلي کړنه ده او دغه معقولیت د حالاتو او شرایطو په نظر کې نیولو سره رامنځته کېږي . پوهېږو چې لوړ قیمتونه به مولد اقتصاد او تولیدونکو ته او ټیټ قیمتونه به دمستهلیکونو د بحث لاندې وي .سیاستوال کولای شي چې د سمتي قیمتونو له طریقو څخه کار واخلي یو قیمت او یا هم دواړه ترکیب کړي .چې دغه وضعیت په اقتصادي حالاتو پورې اړه لري چې موږ یې لرو.لوړ قیمتونه مولده قیمتونه دي چې په حقیقت کې د مولد د هڅونې لپاره ترسره کېږي ولې دغه قیمت مستهلك ته د منلو وړ نه ویاویا د دې ډول قیمتونو هڅونه په ټولنه کې ستونزې راپیدا کوي خو ددې برعکس ټیټ قیمتونه تولیدونکي نا راضه کوي او د پرمختګ مخه نیول کېږي،خو ولې د مستهلیکو لپاره د پاملرنې وړ وي.دغه قیمتونه که ظاهراًپه ټولنه کې د عدالت ټینګښت ښیي په لنډ وخت کې په ټولنه کې د پرمختګ ښکاروندی وي خو د اوږد مهال لپاره یې پایله برعکس وي چې ډېرې بېلګې یې په افغانستان کې لرو.په دې برخه کې مهرباني وکړئ د خپل ژوند څخه عملي بېلګې راوړئ او هغه له خپلو ملګروسره شریکې کړئباور لرم چې ښې پایلې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـري .پـه يـاد ولـرئ چـې د پيســو سياســتوالو لپــاره مســتهلك هـم يـوه اقتصادي وسيله ده چې د پيسو دکړنلارو په ټاکلو کې لـوی نقش لـري لـه دې اړخه د پيسو د سياست جوړونکي يـوازې پـه مسـتهلکينو اتکـا نشـي کولای،بلکې د پيسو سياستوال بايد ټولنه پـه طبقـو ووېشـي او پـه کامـل باور دا بايد تثبيت کړي چې دکومې طبقې پاليسـي تطبيـق کـړي .زه فکـر کوم چې دا يـو اصـل دی او دا بايـد پـه جدي توګـه پـه نظـر کـې ونيـول شـي .کولای شو چې خلك له بېلابېلو لارو طبقه بندي کړو :

١) د عايد
٢) ټولنيز موقف
٣) ثابتې شتمنۍ
٤) سپما کوونکي
٥) نـور عايـد لرونکـې طبقـه بنـدي کـول او د هغـوی پـر وړانـدې يـو معقول سياست جوړول او يا داسې طبقـه بنـدي چـې دهغـوی لپـاره معقوله وي . دسکې دويم مخ د مستهلك او مولد ديچې د پيسـو د سياسـت جوړونکيبايدورتـه پاملرنـه وکـړي.د مسـتهلك پـه څېـر کولای شو چې پانګوال او مولدين هم په طبقو ووېشو:

a. لوی پانګوال
b. منځني پانګوال
c. کوچني پانګوال

او يا د توليد له نظره :

(c) ketabton.com: The Digital Library

I. لوی تولیدونکي
II. منځني تولیدونکي
III. کوچني تولیدونکي

د تولید د ډول له نظره :

i. درنو صنایعو تولیدونکي
ii. د منځني صنایعو تولیدنکی
iii. د سپکو صنایعو تولیدنکي

د سکتور له نظره :

a. صنعتي تولیدونکي
b. کرنیز تولیدونکي
c. خدماتي تولیدونکیاو نور تقسیم بندي کړو او د پرېکړو پر وخت اسانتیاوې رامنځته کړو .

www.melitahrik.com 0777 400 116

دا تقسیم بندي د پیسو سیاست جوړونکي ته دا موقع ورکوي چې د پیسو د پالیسیو جوړولو پر وخت خپل حرکات ښه تنظیم کړي او دا تثبیت کړي چې د وګړو کومه کټګوري د سیاستونو په وسیله چې د قانون ښه نیسي حمایه کړي اوکومه کټګوري له دې چوکاټ څخه لرې کړي .په خپل سر جوړ شوي قیمتونه بازارونه دي او بازارونه هم د پیسو سیاست جوړونکو ته د پاملرنې وړ دي اوس کولای شو چې ووایو د بازارونو ډولونه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیمتونـو کړنـې پـه ټولنـه کـې منعکسـوي .او د بـازار تنظـیم د پیسـو دسیاستوالو یوه دنده ده.

اوس له ځانه پوښتنهوکړئ چې څو ډوله بازار پېژنئ؟

همدا اوس قلم را واخلئ او د بازارونو لست تر تیب کړئ ستونزمن کـار نـه دی کولای شئ چې ترسره یې کړئ او یـا پـه همدې اړه فکـر وکـړئ اوس ترتیب شوی لیست یا فکر مو یو لـه بـل سره شریك کـړئ حتمـا ښـه پایلـه لـري .پـوهېږم چې لـه ماسره همنظره یاست چې نهـه ډولـه بازارونـه مـو لیکلي او دغه بازارنـه لـه دوو اقتصـادي اصـطلاح ګـانو(عرضـه او تقاضـا) څخه جوړ شوي دي.لاندې جدول ته ځیر شي:

پولیپول	اولیګوپول	مونو پول	عرضه / تقاضا
د تقاضـــا کامـــل انحصار	د تقاضـــا محـــدود انحصار	دوه اړخیـــزه کامـــل انحصار	مونو پول
اولیګوپول عرضه	دوه اړخیـــزه محـــدود انحصار	د عرضـــې محـــدود انحصار	اولیګو پول

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشـــــپړه سیالۍ	د عرضې اولیګو پول	د عرضـــې کامـــل انحصار	پولیپول

زه باور لرم چې سیاستوال نشي کولای یوه نسخه ټولو بازارونو ته تیاره کړي مو ږ اوس هم دا ناکامه نسخه امتحانوو او ښه وینو چې له ناکامۍ سره مخ دي او هغه هم ددې لپاره چې هر بازار د خپل ځان لپاره ځانته سیاست او کړنې ته اړتیا لري چې دهغې مطابق باید تدابیر ونیسو.په یادولرئ چې د بازارونو په اړه تعصب د اقتصاد له نظره ښه کار نه دی ځکه ځیني بازارونه د هېواد لپاره ګټور خو د بل هېواد لپاره ګټور نه وید ساري په توګه انحصار په خپل ذات کې بده پېښه نه ده ولې د دغې پېښې حرکات ښه او بد دي انحصار د ځینو هېوادونو په اقتصاد کې حیاتي رول لري او کېدای شي چې د بل هېواد په اقتصاد کې ډېره پراخه ونډه ولري خو په دواړو وختونو کې انحصار دی.

الف – د پیسو سیاستونه او په قیمت یې اغیزې

لکه څرنګه مو چې وویل د پیسو سیاستوال د پرېکړو په پایله کې کولای شي په قیمتونو لویه اغېزه واچوي چې دا د پیسو د سیاستوال یوه دنده هم ده .د پیسو سیاست جوړونکیکولای شي چې د قیمتونو نوسانات تر خپل کنټرول لاندې راولي او له هغوی سره اقتصادي لوبه ترسره کړي . چې دغه نوسانات په عمده ډول د پیسو د سیاست جوړونکو لخوا طرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي له دې کبله د قیمتونو نوسانات د پیسو دسیاستونو یو مهه برخه ده چې د قیمتونو د سیاست په چوکاټ کې ځای لري .د قیمتونو نوسانات په ظاهره د قیمتونو ټیټ والی او جګوالی دی ،په ډېرو اقتصادي څېړنو کې نوسانات همدا د قیمتونو جګوالی او ټیټ والی دی د ډېرو اقتصاد پوهانو په تیوري ګانو کې د قیمتونو دوه یا درې سلنه جګوالي ته اجازه ورکول کیږیخو ولې د شلمې پېړۍ په اخر او د یوویشتمې پېړۍ په سر کې اقتصاد پوهانپه دې نظر نه دي ، دې اقتصاد پوهانو یوه مشهورهتیوري،پرمختګ په رکود کې رامنځته کړه او وایي چې د قیمتونو جګوالی یوازې دانه چې اقتصاد له رکود سره مخامخ کړی، بلکې د اقتصادي پرمختګ زمینه هم برابروي ."فرید من "او د هغه پیروان د دغې تیوري مخکښان دي .دې پوهانو خپل نظریات داسې وړاندې کړي:د قیمتونو د جګوالي پر وخت پانګوال د ډېرې ګټې دلاسته راوړلو په موخه ډېره پانګونه کوي چې ورسره تولید ډېرېږي او د تولید ډېرښت د استخدام سطحه لوړوي د استخدام د سطحې په لوړوالي سره خلك عاید ترلاسه کوي کله چې د خلکو عاید ډېر شي تقاضا هم ډېرېږي په ځانګړې توګه ګټوره تقاضا چې دغه امر په خپله پانګونه ډېروي اوپه ټولیز ډول اقتصادي پرمختګ رامنځته کېږي. په یاد ولرئ چې په دې کې یوازې مطلوب قیمت په نظر کې نیول کېږي که قیمتونه ډېر لوړ لاړ شي بیا یې پایله منفي وي.ددې نظریې مخالفین وایي :د قیمتونو د جګوالي سره د تولید د عواملو قیمت هم لوړېږي چې پانګوال

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبور دي څو د خپلې ګټې يوه برخه د قيمتونو په لوړوالي ورکړي چې ورسره د توليداتو قيمتونه هم لوړيږي،د هيواد په ملي اقتصاد ډيرې اغيزې لري دا اغيزې ډير وخت منفي وي او ټولنيزې ستونزې هم راپيدا کوي.د قيمتونو نامطلوبه لوړوالی او ټيټوالی په حکومت او ټول هيواد ډيرې بدې اغيزې واردوي نو له دې کبله د قيمتونو د نامطلوبه جګوالي او ټيټوالي مخه بايد ونيول شي .د قيمتونو د نوساناتو اغيزې د هيوادونو د اقتصادي پرمختګ له کبله متفاوتې وي.دا اغيزې په پرمختيايي هيوادونو کې ډيرې وي ځکه په دې هيوادونو کې د پانګې کمښت او د قيمتونو لوړوالی د هيوادونو اقتصاد زيانمنوي .

ب – د قيمتونو د جګوالي سببونه : غواړم په دې ځای کې دا بحث نور هم اوږد کړم او دا موضوع په پراخه توګه وڅيړم هغه سببونه چې د قيمتونو د جګوالي سبب ګرځي په لنډ ډول تر څيړنې لاندې نيسو ځکه چې په نورو اقتصادی بحثونو کې څيړل شوي:

د قيمتونو د جګوالي پيسيز (پولي) سببونه

١. د بودجې د کسر سياست :کله چې حکومت په دې هڅه کې شي چې د بودجې کسر د پيسو د نشر له لارې يا د نورو لارو چې د پيسو مقدار بيدون د توکو د تغير څخه ډير کړي د پيسو د مقدار په تناسب سره په تقاضا کې ډير والی راځي او دقيمتونو سير لوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د دولت د لګښتونو په جوړښت کې تغیر : که د دولت جوړښت او د لګښتونو جوړښت منفي لور ته لاړ شي او دغه لګښتونه د تولیداتو او توکو پر تولید ونه لګول شي، بلکې یوازې په استهلاکي او په عادی لګښتونو ولګول شي نو په دې صورت کې قیمتونه لوړېږي .

۳. په دولتي برخه کې د استخدام لوړوالی : دولت په ځانګړو وختونو کې د خپل ټولنیز سیاست مطابق د بېکارۍد له منځه وړلو او د بې ثباتۍدمخنیوي لپاره په ټولنه کې د استخدام سطحه لوړوي،نو په دې صورت کې پټه بېکاري او دمصنوعي عاید په وجه په بازار کې تقاضا تغیر خوري چې دغه تقاضا د قیمت د لوړوالي سبب ګرځي.

۴. د سپماشویو پیسو کارول د قیمتونو د جګوالي له کبله : په هغه حالت کې چې سپما کوونکي د خپلو لګښتونو د پوره کولو لپاره چې د قیمت دلوړوالي له امله رامنځته شوي له خپلو سپما شوو پیسو څخه ګټه پورته کړي، تقاضا ډېرېږي او قیمتونه نور هم لوړېږي.

۵. د یو بد رواني حالت جوړول چې سپما کوونکي پیسې په اسعارو تبادله کړي: رواني حالت هم کولای شي د تقاضا په زیاتوالي کې رول ولوبوي چې دغه رول په ځانګړو حالتونو کې وي په دې رواني حالت کې تقاضا کوونکي د تقاضا د لوړوالي لپاره هڅه کوي او دغه هڅې په بازار کې تقاضا ته تغیر ورکوي او د قیمتونو د لوړوالي سبب ګرځي.

۶. د پیسو په وسیله د ثابتو شتمنیو رانیول :کله چې پیسه لرونکي خلك د پیسو د ارزښت د کمښت له وېرې پیسې د ثابتو شتمنیو د رانیولو لپاره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاروي نو په دې وسیله ثابتو شتمنیو ته تقاضا لوړېږي او قیمتونه هم لوړېږي
.

د قیمتونو د لوړوالي توکیز سببونه

۱. د توکو د تولید کمښت : د توکو د تولید کمښت د توکو په ټولیزه عرضه او ټولیزه تقاضا کې تغیر رامنځته کوي او دغه تغیر د تقاضا لور ته ځي چې دغه تقاضا په خپله قیمتونه لوړوي .

۲. د توکو د تمام شوي قیمت لوړوالی او د لېږد رالېږ د لګښتونو لوړوالی : د لېږد رالېږد دلګښتونو د لوړوالي له کبله قیمتونه لوړېږي چې دغه لګښتونه د عصري وسایلو نه کارول،د ښو مواصلاتي لارو نه شتون له کبله رامنځته کېږي چې ورسره د توکو قیمتونه هم لوړېږي.

۳. په ټرانسپورټ او انتقالاتو کې موانع او ستونزې : د توکو دلېږد او انتقالاتو ستونزې د توکو قیمتونه لوړوي ستونزې د قوانینو ګونګ توب،د ژباړې په وسیله مغلقیدل،او له نورو هېوادونو د قوانینو راخیستل،بد امني،په غیر رسمي ډول له ترانسپورتي شبکو څخه د پیسو اخیستل او بعضې وخت د جغرافیایي موقعت له کبله راپیدا کېږي.

۴. احتکار د پانګوالو،سوداګرو او مولدینو معلومات نه شتون د ټولنې په اړه : په دې اړه ډېر څه نه وایم ځکه په دې اړه ټول پوهېږي په ځانګړې توګه هغه څوک چې دا عمل ترسره کوي ځکه دا عمل د نړۍ په ټولو ادیانو کې ناروا عمل ګڼل شوی چې له دې سره هم قمیتونه لوړیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجوړښت له کبله د قیمتونو لوړوالي

۱. د پرمختګ او د تولید د عوامل ترمنځ نامساوات : په دې ځای کې نامساوات څخه موخه د تولید د عواملو په داخل کې د تولید د عواملو ترمنځ او بل اړخه یې د تولید دعواملو او د پرمختګ ترمنځ بې تناسبیده چې دغه بې تناسبي د قیمتونو د لوړوالی سبب ګرځي .دا په دې مانا چې په ډېرو هېوادونو کې د موخو د ترلاسه کولو لپاره د تولید عوامل په کافي اندازه شتون نه لري ورسره قیمتونه اغېزمن کېږي چې په ډېرو مورادو کې لیدل کېږید پانګې تناسب له نورو عواملو سره بې تناسبي ښیي چې دوه ډوله اغېزې په قیمتونو لري .

۲. د خپل سري سیستم او ښه بانکي سیستم نه شتون

۳. په ازاد بازار کې د سود د بیې لوړوالی په ځانګړې توګه په پرمختیایي هېوادونو کې.

www.melitahrik.com 0777 400 116

د قیمت د لوړوالي رواني سببونه

۱. د ټول اقتصاد په اړه د بدو نظرونو رامنځته کېدل او د مرکزیت د له لاسه ورکولو وېره.

۲. د ځینو ذهنونو شتون چې د ورځپاڼو پروپاګند قبلوي دا ډول قیمتونو ته په اقتصاد کې اخباري قیمتونه وایي چې د ناورین په وخت کې د قیمتونو د لوړ والي د لوی عامل په توګه ګڼل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قیمت دلوړوالي د مخنیوي لارې ګودرې

- د پیسو د سیاست لارې ګودرې :

۱. د پور دولتي اسنادو نشرول

۲. له لاژمو سپماوو څخه ګټه پورته کونه

۳. له کریدټي سیاستونو څخه د سوداګرو لپاره ګټه پورته کونه

- د توکو دسیاست لارې ګودرې:

۱. د تولیدي موسیساتو تقویه چېڼږ تـوکي عرضه کوي پـه ځانګړې توګه د دولتي تولیدي موسیساتو.

۲. د دولت د کارکونکو تقویه د لویې مصرفي ګتکوري په توګه د هغوی لپاره د توکو اسانتیاوې برابرول .

- کوچنۍ او کنټرولي لارې ګودرې :

۱. د احتکار د مخنیوي لپاره لاژم اجرات کول

۲. د قوانینو او طرزالعملونو جوړول د سوداګرو د ګټې په منظور په هغه صورت کې چې د قیمتونو لوړ والی ملي اقتصاد تهدیدوي.

۳. د یـوې ستراتیژي جوړول چې وکولای شي پـه ځانګړو وختونو کـې ځانګړې کارونه ترسره کړي .

د – د قیمتونـو د تغیـر اوږدمهالـه مـوخې : پـدې اړه غـوارم د موضـوع د روښانولو لپـاره د نوبـل جـایزې ګټونکي "ساموليـن "د مشـهور کتـاب د نـړۍ اقتصاد څخه یوه خبره نقل کړم :اخري مطلوب هغه دی چې زموږ د ټولنې اقتصـاد تـل کامـل اسـتخدام او د پراختیـا پـه حـال کـې وي نوسـانات او

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوداګریز دوران وتاکل شي په اصطلاح (د ډالرو لېونی ګډا) دا په دې مانا چې د قیمتونو شدید نوسانات په روښانه او ضعیف حالت کې کنټرول کړي ولې د قیمتونو د لوړوالي اوږد مهاله سیر په اړه دا نظریې وړاندې شوې دي:

a. د قیمتونو د تثبیت نظریه : ددې نظریې پر اساس د قیمتونو مودل باید د اوږد مهال لپاره ثابت وساتل شي د نفوسو په ډېرښت، د پانګې دډېروالي او فني پرمختګ له کبله تولیز لګښتونه لوړېږي د پیسو مزدونه او حقیقي مزدونه لوړېږي او کار پرمختګ کوي .

b. د تل ډېرښت نظریه او د قیمتونو ټیټوالی : ددې ډول سیاستونو مخ ته وړل کامل استخدام رامنځته کوي او په تولیز تولید ډېرېږي . د تولنې تولیز ډالري لګښتونه او د کار د مناسب ګټورتوب ډېرښت او د اقتصادي کړنو پراختیا نسبت قیمتونو ته تیز وي .په دې شرایطو کې پیسیز (پولي) مزدونه په مسلسل ډول لوړېږي ولې حقیقي مزدونه ډېر کمرنګه وي،نو ځکه د ژوند لګښتونه جریان لري.

c. د تل تنزیل نظریه او د قیمتونو ټیټوالی :ددې سیاست په کارولو سره پیسیز(پولي) مزدونه او هغه عواید چې له شتمنیو لاسته راځي تقریبا ثابت وي. هغه ډېرښت چې د فني روش له پرمختګ څخه لاسته راغلی وي د قیمتونو د تنزیل له لارې د مصرفونکو عاید ګڼل کېږي پیسیز(پولي) مزدونه ثابت پاتې کېږي ولې حقیقي مزدونه ډېرېږي.د قیمتونو تنزیل باید د اقتصادي کړنو او کسبونو د کمښت سبب ونه ګرځي د دې لپاره باید د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیمتونو تنزیل له دې وړاندې چې د اقتصادي موسیساتو د خرڅلاو قیمت ټیټ کړي باید د هغې موسیسې د تولید لګښتونه ټیټ شي .
د حل درې واړه لارې چې وکولای شي بېکاري خپلې ټیټې کچې ته ټیټه کړي او په دې حد کې باقي پاتې شي د منلو وړ دي. په یوه اقتصادي حوزه کې د دریوو لارو چې هره یوه قبوله کړي تفاوت نه لري په دې شرط چې د قیمتونو په اړهوړاندوینه شوې وي او اقتصادي دستګاه باید ځان ورسره تطبیق کړي.

د پیسو بازار ته د سیاستوال ورتګ

یو سیاستوال ځنګه کولای شي چې د پیسو بازار ته داخل شي باید له کومو لارو ګودرو کار واخلي او له هغه بازار څخه ځنګه ځان لرې کړي کوم چې ده دتائید وړ نه وي.سیاستوال باید لاندې کارونه ترسره کړي.

- کولای شي چې د بازار له تحلیل څخه ګټه واخلي او په دغه تحلیل کې له لاندې میتودنو څخه کار واخلي :

۱. سواټ S.W.O.T: سواټ له څلورو انګلیسي کلمو څخه جوړ شوی چې د تحلیل لپاره اساسي موضوعات بیانوي.په یاد ولرئ چې دغه میتود په ټولو تحلیلونو کې تر ټولو ګټور میتود دی.

کمزوري Weakness	ځواکمنتیا Strengths
ګواښونه Threats	موقې(فرصتونه) Opportunities

www.meltarik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلتــه سیاســتوال بایــد پــه دې پــوه شــي تېــرو طریقــو کومــه ځواکمنتیــا لرلـه،کمزوري یـې څـه وه چې کـار پرې وشـي اوتـر څنګ یـې کـومې مـوقې اوفرصتونه لرل له موقو د کومو عواملو پر اساس ګټه نه ده پورته شوېاو لـه کومو موقو یې نهایي ګټه پورته شوې کوم شی زموږ سیاست ګواښوي او تر کومه ځایه یې زموږ سیاست تهدید کړی.د ساري په نظر کې نیولو سره دیو هېواد اقتصادي حالت تحلیل کړئاو دهغه پر اساس خپل سیاست جوړ کړئ اوس ښه لاربنود لرئ او د پیست له میتود څخه کار واخلئ .

- پیست P.E.S.T: په دې میتود کې د پیسو سیاستوال سیاسي حالت تر څېړنې لاندې نیسي او هغه په دې هڅه کې وي تر څو په دې وپوهېږي چې سیاسي اوضاع دپخوانیو سیاستونو په تطبیق او عدم تطبیق څومره اغېزه لرله او هغه باید ځانته رامعلومه کړي .

اقتصادي وضعه هم د پیسو سیاستوالو تـه اړینـه ده او هغـوی بایـد پـه دې پـوه شي چې په څه ډول اقتصادي حالت کې قرار لري کوم ډول اقتصادي حالت په اقتصاد حاکم دیاو په دې حالت کې باید کوم تدابیر ونیسي .

ټولنه چې په خپله د سیاست منشا ده او د پیسو دسیاستوالو لپاره ځانګړې اهمیت لري،ټولنه چې سیاستوال په کې ژوند کـوي کـولای شي دسیاست د تطبیق په برخه کې ښه انګیزه او یا بده انګیـزه رامنځتـه کړي په ډېرو مواردو کې نوې پرېکړې د نوي سیاست په بنه بې ګټې وياو باید انتظار وکړي تر څو شرایط ښه شي چې ډېرى سیاستوال په دې پوهېږي . د شرایطو په نظر کې نه نیـول کـه سیاسـت هـر څـومره معقـول وي لـه ناکـامۍ سره مخامخیږله تېرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاستونو څخه عبرت واخلئاو یوازې اصلاحات وکاروئ چې دا په حقیقت کې واقعیت ته ځان سپارل دي او له تېزوالي معقوله تېښته ده .
له ټکنالوژۍ څخه ګټه پورته کولهم د یو سیاستوال لپاره اړینه دهاو هغه باید په دې پوه شي چې له ټکنالوژۍ څخه ګټه تر کومې کچې ده د دې معلوماتو په وسیله برېښنایي وسایل د پیسو په روشونو کې ټاکي بې له دې له ډېرو برېښنایي وسایلو څخه ګټه پورته کونه د پیسو د سیاست د یوې وسیلې په توګه چې د تطبیق شرایط یې شتون ونلري په اقتصاد کې په نا ببره توګه ثقافتي خلا رامنځته کوي. هغه باید په دې پوه شي څو سلنه اقتصاد کولای شي له پرمختللې ټکنالوژۍ ګټه واخلي او باید کوم ډول ټکنالوژي وي،ځکه په ځینې هېوادونو کې دویم لاس ټکنالوژي ګټوره وي نسبت اول لاس ته.هندوستان په دې برخه کې ډېرې تجربې وازمولې او ښې پایلې یې تر لاسه کړې .د لومړي وزیر راجیو ګاندي د اندراګاندي زوی په وخت کې هندوستان خپل اقتصاد کمپیوټرایز کړو اولومړي وزیر یې دویم لاس کامپیوټرونه له المان هېواد څخه واخیستل چې د هندوستان دولت په لومړیو کې له دې طرحې سره مخالفت درلود او ټاکید یې کاوو چې لومړۍ درجه کمپیوټرونه باید له جاپان او یا بل هېواد څخه واخیستل شي د هندوستان د لومړي وزیر دلیل دا و چې دا کمپیوټرونه د هېواد د شرایطو مطابق دي او مونږ کولای شو چې ښه ګټه ترې واخلو او کهکله یې جوړېدو ته اړتیا پیداشوه، نو کولای شو چې په هندوستان کې یې بېرته جوړ کړو،خوډېرې وخت ددې کمپوټرونو ترمیم دنوي کمپوټرونو داخستلو هومره لګښت درلود. هند له لږ وخت وروسته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې وتوانېده چې خپل لومړی کمپیوټر بازار ته عرضه کړي او د هند اقتصاد کمپیوټرایز کړي .

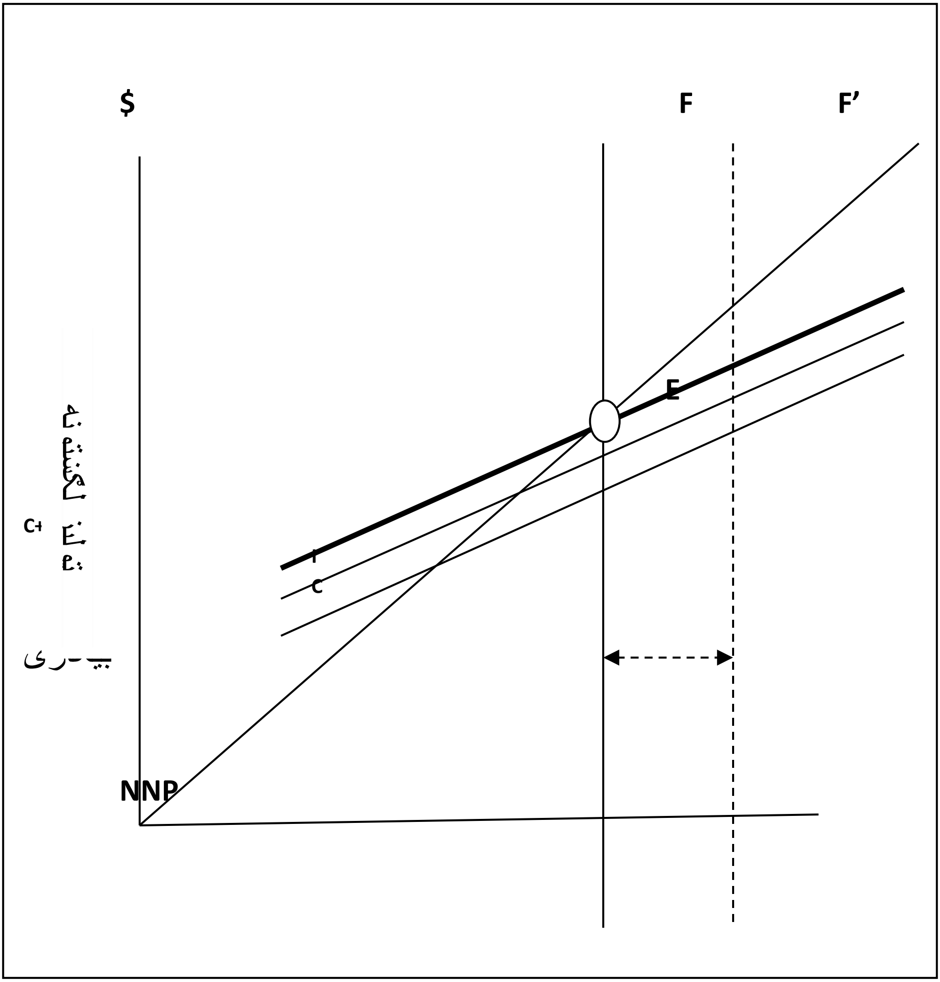

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرنګه چې په شکل کې ګورئ له ټکنالوژۍ ګټه پورته کونه یو مسله ده او د بدو اثراتو د مخنیوي په خاطر چې په نظر کې نیول کېږي جدي کار ته اړتیالري.مهمه مسله ده باید په نظر کې ونیول شي او بحث پرې وشي له لوړ تخنیك څخه ګټه پورته کول کېدی شي چې ډېره مثبته وي ولې په ډېرو مواردو کې د بېکارۍ سبب ګرځي . دا مسله په پرمختیايي هېوادونو کې ډېره مهمه ده. په دې ځای کې لیدل کېږي هغه تغیرات چې په تخنیك کې راوستلی شي او په نورو عواملو کې تغیرات رانه وستل شي د بېکارۍد رامنځته کېدو سبب ګرځي او که نورو عواملو ته مثبت بدلون ورکړو ګراف بل شکل غوره کوي.

د پیسو له وسایلو ښه ګټه پورته کونه

پیسې د پیسو د سیاست مهمه وسیله ده،پیسې کېدی شي چې هم موخه او موخې ته د رسیدو وسیله وي.د پیسو دا دوه ګونې ځانګړتیاوې د پیسو اړتیا د پیسو د سیاست په برخه کې ښیي .پوهېږئ چې ټول د پیسو سیاستونه د پیسو د مطلوب ارزښت او له دې لارې نورې موخې لکه اقتصادي او ټولنیز پرمختګ رامنځته کول دي .د دې لپاره چې یو کوچنی بحث په پیسو وکړم د پیسو له ډولونو یې رانیسم .دا جادويي وسیله چې په اوسني وخت کې پرې ټول توکي اندازه کېږي.بېلا بېل تعریفونه لري :

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه مینه لرم چې ووایم : هر هغه څه چې د پیسو دنده ترسره کړي پیسې دي.غواړم پیسې د دندو پر اساس وپېژنم او لـه همدې لارې تـولیز تعریف تـه ورسـم."فرانسوا پیرو" پیسې د تبادلې او د ارزښت د ساتلو د وسیلې په توګه راپېژني او یو له مشهورو تعریفونو څخه ګڼل کېږي چې د پیسو په اړه شوی دی.د امریکا مرکزي بانك د پیسو په اړه وايي :پیسې عبارت دي لـه بانکنوټو،سکو ،روان حسابونو،مسافري چکونو او دسپماله حسابونو څخه .

د پیسو ډولونه :د پیسو د ډولونو په اړه د نورو علومو په څېر د پوهانو ترمنځ اختلاف شتون لري خو د پوهانو دنظریاتو د اختلافاتو سره سره بیاهم موږ د پیسو ډولونه تر څېړنې لاندې نیسو،د ښه پوهولو لپاره اړینه ګڼم چې د پیسو د رامنځته کېدو په اړه معلومات ترلاسه کړو که څه هم دا موضوع به تاسو ته تکراري وي خو بیاتکرار یې ښه ګڼم .

د پیسو رامنځته کېدل : پوهان په دې باور دي ،کله چې بشر دوو عناصروته لاس رسی پیدا کړو د انسان په ژوند کې بشپړ بدلون رامنځته شو . چې دغه دوه عناصر یو پیسې او بل اسپرین ټابلیت دي. انسان یې دومره پیاوړی کړو چې نور موجودات د انسان دلګښت یوه برخه وګرځېده .تبادله چې د انسان د ژوند دوام پرې ولاړ دیاو موږ نشو کولای پرته له تبادلې خپل پرمختیایي کارونه تنظیم کړو.انسان د ژوند له لومړۍ ورځې څخه د خپلو اړتیاوو د پوره کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره قدم پورته کړی دی .چې دغه اړتیاوې د ډېر لږ وخت لپاره په چپ او ګونګحالت کې ترسره شوې، وروسته توکي رامنځته شول او د توکو په منځ کې ځیني د تبادلې په توګه وکارول شولچې ددې باوجود نشم کولی هغوی ته پیسې ووایم خو بیا هم د پیسو دنده یې تر ډېره وخته ترسره کولهاو د تبادلې لاریې مخته یوړه .

ځیني پوهان پیسې د تبادلې په توګه په اتلمسه زېږدیزه پېړۍ کې چې کله فلزي پیسي رامنځته شوې پېژني او ویېکولای شول چې په اتلسمه زېږدیزه پېړۍ کې په ټوله نړۍ حکومت وکړي .د پیسو درامنځته کېدو د ځای په اړه د پوهانو ترمنځ د نظر اختلاف شتون لري یو شمېر پوهان د نورو علومو په څېر د پیسو د راپیدا کېدو ځای یونان ګڼي او دکار د اسانۍ لپاره نور ځایونه خیالي ګڼي ،ولې تر اوسه په دې اړه کوم لیکلی ثبوت نشته خو تاریخ شاهد دی چې چینایان لومړني خلك ول چې له سند څخه یې د اوسنیو پیسو په توګه کار اخیستی، چین لومړنی هېواد و چې په کال **۱۴۵۵** زېږدیز کې یېپیسې نشر کړې له هغې ۲۰۰ کال وروسته په اروپا کې سند د بانکنوټ په شکل نشر شو د بانکوټ سند دنشر لپاره ښه بهانه دا وه چې د سرو او سپینو زرو ډېربنت له کبله د دوی په ارزښت کې کموالی راځي او قیمتونه لوړېږي.له دې معلومېږي چې چینایانو د پیسو د پړسوب اصطلاح له اروپایانو پخوا پېژندله او دهغه د مخنیوي لپاره یې دا کارونه ترسره کړي ول ولې لویدیز نشرات دغه موضوع په لویدیز پسې تړي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي چې دا اصطلاح په لومړي ځل په هسپانيا کې کارول شوې او دليل راوړي چې د استهکالم بانک ۱۶۳۰ز پېړديز انګلستان بانک ۱۶۹۴ز پېړديز چې وروسته بيا د فرانسې سلطانتي بانک او نورو بانکونو پيسې نشر کړې .بابليانو هم د شپږم سالار "اسوري هامورابي "په وخت کې پدې اړه په کال ۱۴۰۰ق .م کارونه ترسره کړي دي .زموږ په هېواد کې هم له ډېرو پخوا زمانو څخه تمدن(ښاريتوب) شتون درلود او د پيسو نښې د اريايانو له وخت څخه تر سترګو کېږي او هغه سکې شتون لري چې اريايانو به په تبادلو کې ترې ګټه پورته کوله او د لوړ کلتور څخه برخورداره وې .
بيا هم د پيسو تر ډولونو وړاندې غواړم د پيسو ځينې مهمې ټرمينالوژۍ چې د پيسو يو سياستوال بايد پرې پوه شي ذکر کوم زما موخه هغه نه دي چې پوهېږي بلکې هغه دي چې اړتياورته لري :

د پيسو د سياست لپاره اړين اصطلاحات

- د پيسو ورکړل شوی نظام : په دې ډول نظام کې حکومت د پيسومقدار په دورانکې د دې لپاره تنظيموي ځوځيني موخې (د قيمت استقرار) ترلاسه کړي.دې ډول نظام ته Fait Standardنظام هم وايي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د پیسو زېرمې : د هغو سره زریزو سکو مقدار چې دولت یا بانك د تضمین په توګه د اعتباري پیسو پر وړاندې چې په دوران کې دي ، ساتلې وي .
- د پیسو واحد : یو ځانګړی مقدار جنس چې د پیسو د معیار په توګه ټاکل کېږي او نوم ورته تعینیږي .
- د پور تبدیلول په پیسو : د بانکي سیستم په وسیله د پیسو د ډېربښت په موخه د پور دولتي اسنادو اخیستل .کله چې دا اسناد د بانکونو له خوا واخیستل شي هغه پیسې چې د دې په مقابل کې ورکول کېږي د پیسو حجم په دوران کې ډېروي .
- د پیسو معیار : هغه معیار چې د هغې پر اساس پیسې نشرېږي او د هغه لپاره د پیسو مقدار تعینیږي . په لاندې ډول دي :
- ♣ دوه فلزه معیار : هغه معیار چې په هغه کې دوه متناسب فلزه دتبادلې د معیار په توګه ټاکل کېږي او خپل منځ کې هیڅ ارزښتي اړیکه نلري .
- ♣ د سرو او سپینو دوه فلزه معیار : هغه معیار چې په هغه کې دواړه فلزه په تبادله کې داخل وي او دواړه ارزښتي اړیکه ولري .
- ♣ د سرو سکه یي معیار :هغه معیار چې بانکنوټ په کې د سرو په سکو د تبادلې وړ وي .چې په دې معیار کې د بانکونو د سرو زېرمې کمېږي.
- ♣ د سرو اسعاري معیار : دا معیار په نړۍ کې تر ټولو مشهورمعیار دی دا معیار د بریټن وډز په نامه هم مشهور دی او د کال **۱۹۴۵-۱۹۷۳** پورې د نړۍ لومړی د پیسو معیار و چې پر تبادلې حاکم و دا معیار د امریکا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژمنې پر اساس رامنځته شوی و او په دې کې امریکا ژمنه کړې وه چې د یو ونس سرو په مقابل کې به۳۳ډالره ورکوي چې بیاپه ټوله نړۍ کې خلکو د سرو پر ځای ډالر ساتل .

- د سرو معیار : دا معیار تر ټولو پر ځای معیار دی چې د ډېر اوږد وخت لپاره یې په نړۍ کې د معیار په توګه دنده ترسره کړې ده اوس هم د نړۍ ډېرو پوهانو او هېوادونو د پیسو عرضه د سرو په معیار پیسې تړي . په اوسني وخت کې سرو معیار ته ګرځېدل د اقتصاد د علم له ګرمو مسایلو څخه شمېرل کېږي چې انګلستان یې تر ټولو ډېر طرفدار دی .د دې نظام مهم اصل دا دی چې سره د اصلي معیار په توګه او دهغې پر اساس نورې پیسې کارول کېږي . ددې تیوري طرفدار په دې عقیده دي چې د سرو معیار د پیسو د عرضې د کنټرول لپاره ښه ځواك دی .
- کاغذي اصلاح شوی معیار :په نړۍ کې تر ټولو دود معیار دی پدې معیار کې پیسې په خپله په خپل ذات کې د تبادلې وړ دي او زموږ په هېواد کې هم همدا معیار چلېږي .
- د پیسو نظام : یوه ټولیزه اصطلاح ده چې د هغه په مفهوم کې سیاستونه او معاملات داخل دي د یو هېواد پیسې تر خپلې اغېزې لاندې راولي .
- د پسو واك: د هر هېواد دا حق دی تر څو خپل اقتصاد مصئون کړي د پیسو د پړسوب،بېکارۍ،د تادیاتو د بېلانس نامساوات ،د یو شمېر نړیوالو موسساتو په شتون کې په ځانګړې توګه دنړیوال وجهي صندوق له ژمنې سره سم پوره کړي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- باور Credit: د یو مبلغ هر ډول ورکړه یا د ورکړې ژمنه ده چې د ټکټاني(سود) د ورکولو سره د ورکړل شوي مبلغ د بېرته ورکړې حق ،د نورو تضمین شویو او نا تضمین شویو لګښتونو،د پور هر ډول تمدید ،هر ډول صادر شوي تضمین او د پور د بهالرونکوسندونو د پیردولو او یا د مبلغ د ورکړې د ژمنې دنورو ډولونو په عوض چې په مستقیمه توګه یا د ټکټاني د تخفیفي پیرودنې دیوې بې واسطې ورکول شوی وي . د افغانستان د بانکوالۍ قانون
- د پور ارزښت لرونکي اسناد : د معاملې وړ د پور سند ،د هغه معادل سند او د معاملې وړ سند دی چې د ګډون یا د تبادلې د ژمنې له لارې د معاملې د پور د بل ارزښت لرونکي سند د حصول حق ورکړي د پور ارزښت لرونکي سندونه د دفتر په ثبت شویو سند کې شامل دی . د افغانستان د بانکوالۍ قانون
- سپارنه :د یو مبلغ پیسو تحویلول دي چې د بانک د دفترونود جاري یا سپما په یو حساب کې شاملېږي .دغه تحویلي د یو تړون پر بنسټ چې د سپارونکي یا د هغه د استازي او بانک ترمنځ ،بل حساب ته د بېرته ورکړې ،لېږدونې په هکله له ټکټاني یا له هغې پرته یا جائزي سره سمدستي او معیادي غوښتنې په وسیله صورت مومي .د افغانستان بانک د بانکوالۍ قانون .

اوس د دې وخت رارسېدلی چې د پیسو د ډولونو بحث ته داخل شو او هر یو تر څېړنې لاندې ونیسو .د اقتصاد د علم پوهان پیسې په بېلابېلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډولونو وېشي چې په دې مورد کې هم يو له بل سره اختلاف لري پيسې په خپله خوښه چې ورته ښه ښکاره شوې تقسيم بندي کړې دي .پوهانو دغه وېش په دوه کتګوريو تقسيم بندي کړی دينومورېي پوهان پيسې په دوه برخو وېشي چې له فزيکي او ليکلو پيسوڅخه عبارت دي چې اوسمهال دا په يو ښکلي خيال بدلې شوياو د پيسو نور ډولونه هم په همدې کې راځي .

زه اوس پيسې په څلورو برخو وېشم چې د پيسو بهترين وېش دی او دغه وېش په لاندې ډول دی :

- سکې
- بانکنوټ
- ليکلې پيسې
- برېښنايي پيسې

د پيسو دا ډول وېش د تبادلې عمل ته پراختيا ورکوي له بلې خوا د پيسو د تحليل په وخت کې اسانتيا رامنځته کوي د پيسو وېش د پېچلي کېدو په موخه نه، بلکې د کار د اسانتيا په موخه ترسره کېږي چې سياستوال يې بايد په نظر کې ونيسي .د پيسو څلور پورتنيو ډولونو په ځانګړو وختونو کې د تبادلې دوسيلې په توګه دنده ترسره کړې ده.کولای شو چې سکې او بانکنوټ د فزيکي پيسو په توګه تر مطالعې لاندې ونيسو ولې د دې دواړو جدا کول د تحليل لپاره يو بل امتياز ورکول دي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱) سکې: سکې د تبادلې د وسیلې په توګه د ډېر وخت لپاره دنده ترسره کړېده او د اتلمسي زېږدیزې پېړۍ په جریان کې یې حاکمیت درلود .فلزي سکې چې له بېلابېلو فلزاتو جوړې وې په بېلابېلو سیمو کې د تبادلې وسیلې په توګه دنده ترسره کوي او د سیمې د خلکو ستونزې له منځه وړېچې دا فلزاتکله سپین زرکله اوسپنه او کله نور فلزات ول چې په هماغو سیمو کې مقتدر ولاو دپیسو په توګه د خلکو له خوا منل شوي وو او تبادله پرې ترسره کېده.خو کله چې سره او سپین زر د تبادلې د وسیلې په توګه رامنځته شول نو تبادلهیې په ډېر لوړ حد کې کړه او ورسره د انسان د ژوند سطحه هم لوړه شوه .د دغو دوو فلزاتو د هغو ځانګړو خصوصیاتو له کبله چې په خپل ځان کې یې لرل وکولای شول چې ډېر وخت په دې برخه کې تېر کړي . چې دغه خصوصیات په لاندې ډول دي :

- دواړه فلزات نایاب او کم یابه
- دواړو د لېږد اسانتیا لرله
- دواړه په کوچینو برخو د وېشلو قابلیت لري پرته له دې چې وزن یې کم شي .
- دواړه د زنګ د نه نیولو قابلیت لرلو
- دواړه پرته له تبادلې د زیوارتو په توګه هم کاریدل .
- دواړه ذاتي ارزښت هم لري

فلزي پیسو په اقتصاد ځانګړې اغېزه لرله چې په لاندې ډول یې تر مطالعې لاندې نیسو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په لومړي ځل تولید له لګښت څخه د دې وسیلې په واسطه بېل شو دا په دې مانا چې خرڅونکو خپل توکي د پیسو په بدل کې خرڅولاو په مقابل کې یې پیسې لاسته راوړلې او د اخیستلو عملیه یې د بر وخت وروسته تر سره کوله چې په حقیقت کې تولید له لګښت څخه په همدې طریقې بېل شو.
- دې وسیلې د زېرمه کولو حد پورته یوړ او ډاډمن یې کړو.
- د تبادلې رامنځته کېدل پرته له تولید څخه .

انسان د تاریخ په اوږدو کې څو ځلېد فلزي پیسو څخه د معیار په توګه کار اخیستی چې له دغو معیارونه څخه په لنډه توګه یادونه کوو :

- د سرو او سپینو زرو دوه فلزه معیار
- د پیسو دوه فلزه معیار د سرو او سپینو زرو په نسبت
- د پیسو یو فلزه معیار
- په بعضې مورادو کې د پیسو مختلط معیار هم په همدې وېش کې راځي.

۲) بانکنوټ : بانکنوټونه په لومړیو کېد کاغذي پیسو په شکل رامنځته شول چې په پخوازمانو کې د یونان خلکو د پور د سند په بڼه کاروو او د رسپتا په نامه یې یادوو . وروسته بیا ترې کاغذي نوټ جوړ شویه حقیقت کې ویلی شو چې بانکنوټ د هماغو پخوانیو اسنادو پرمختللی شکل دی ، کاغذي پیسېد لومړي ځل لپاره په ختیځ کې په اجباري ډول د تبادلې د وسیلې په توګه رامنځته شوې او چینایان لومړني خلک ول چې کاغذي پیسې یې رامنځته کړې په هغه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې چې په نړۍ کې بانك شتون نه درلود چینایانو د خپلو ستونزو د رفع کولو لپاره کاغذي پیسې د تبادلې د وسیلې په توګه رامنځته کړې تاریخي شواهد ښیي چې په کال ۸۰۶زېږديز کې د ″فوبیلای قاان ″په وخت کې کاغذي پیسې د نورو فلزاتو تر څنګ رامنځته شوېپه هغه وخت کې چین دې پایلې ته رسېدلې و چې سره او سپین زر نه شي کولای د تبادلې اړتیا پوره کړي او د پیسو دوسیلې د کمښت احساس کېدو نو هغوی دا لاژمه وګڼله چې د فلزي پیسو پر ځای کاغذي پیسې نشر کړي چې لګښت هم پرې کم راځي. ددې پیسو د اعتبار تضمین امپراتور وکړو دې پیسو ګردش او اجباري قبولي لرله .د چین لوی سیاح ″مارکوپولو″ چې نظریات یې زموږ په هېواد کې هم ډېر د قدر وړ دي په دې اړه وايي ((هېچا د دې جرئت نه لرلو تر څو خپل ژوند په خطر کې واچوي او د پیسو د نه اخیستلو هوډ وکړي)) له دې جملې داسې څرګندېږي چې په هغه وخت کې د پیسو منل یو اجباري امر و که چا نه منلو دا په دې مانا چې د مرګ له ګواښ سره به مخ و .ځکه چې دا د امپراتور امر و.

دا مسئله دلویدیزو پوهانو د ادعا د ردېدو ښکارندوی ده زما په باور په یونان کې چې کوم اسناد په تبادله کې کاریدل د پور دسند په توګه خلکو ته د منلو وړ و، نه د تبادلې دوسیلې په توګه.د لومړي ځل(۱۶۵۶ز) لپاره بانکنوت په سویدن کې رامنځته شول او د سویدن مشهور پوه ″پالم شتروخ ″دا ابتکار وکړو .په اسیاییهېوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې دا کړنه په نولسمه زېږديزه پېړۍ کې ترسره شوه‌خو دلومړي ځل لپاره کاغذي پيسې په چين کې نشر شولې او پرخلکو منل يې هم اجباري ول.زموږ په هېوادکې دا کړنه په کال ۱۹۱۹زېږديز کې تر سره شوه او په دې وخت کې د پيسو مختلط نظام چې کاغذي او فلزي پيسې وې هم رامنځته شو دکاغذي پيسو رامنځته کېدل په هغه وخت کې يوه لوی نوبت وچې د هېوادونو په اقتصاد کې يې يو حرکت رامنځته کړو. ددې وسيلې د رامنځته کېدو او پراختيا سبب په لاندې ډول دی:

- د سرو زرو د زېرمو د کمښت مخنيوی او ورځ تر بلې د دغه فلز لوړوالی
- د لګښتونو لوړ والی او په دې وسيله نغدو پيسو ته د اړتيا ډېروالي د ټولنې د اړتيا مطابق.

پورتنې سيستمونو کې کاغذي اصلاح شوی سيستم تر ټولو ښه سيستم دی چې په دې سيستم کې پيسې په خپل ذات کې دتبادلې وړ دي.افغانۍ پيسې هم په همدې چوکاټ کې مطالعه کېږي.

۳) برېښنايي پيسې:

- د برېښنايي پيسو نسبي ګټې: برېښنايي پيسې لاندې نسبي ګټې لري:

- نسبت نورو پيسو ته ډېرې په امن کې وي

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سرعت يې ډېر،له نورو پيسو سره د مقايسې وړ نه دی
- په اسانه کارول او ښه ګټه پورته کونه
- له نورو پيسو څخه يې لګښتونه په څو ځلې کم دي
- د انساني اشتباهاتو کمښت
- د وخت مطابق ښه مديريت او معقوليت

- بريښنايي معاملات : لويه پوښتنه دا ده چې بريښنايي معاملات کوم دي ؟ دا معاملات ځانته ځانګړی تعريف لري :

د پيسو هر ډول بريښنايي لېږد بېله پخوانيو طريقو څخه (چك،په نغده ډول او نور کاغذي لارو ته مشابې)د يوې بريښنايي لارېپه وسيله د ساري په ډول د تيلفون،کمپيوټر، ،مقناطيسي نوارونو په وسيله په دې منظور چې يوې مالي موسسې ته اجازه ورکړي تر څو يو حساب کريډت او يا ډبيت کړي .

د بريښنايي پيسو په توګه د تبادلې د وسايلو ډولونه :

- د پور کارتونه : د پورونو کارتونه د اعتباري کارتونو په څېر دي چې مشتري کولای شي توکي پرې واخلي او تاديه د خپلې بانکي حساب څخه د بريښنايي پيسو په وسيله ترسره کړي .
- د ارزښت د زېرمه کولو کارتونه : دا کارتونه د ورکړې او اعتباري کارتونو په څېر دي ولې توپير يې په دې کې دی چې د ارزښت د زېرمه

www.meliatahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو کارتونه د ثابت مقدار مبلغ اسم لرونکی دی. د ارزښت د زېرمه کولو عادي کارتونه د ډالرو له مخکې څخه دځانکړي شوي مبلغونو اخیستل دي چېمصرف کوونکي يې په راتلونکې کې په لګښت رسوي تر ټولو ښه کارت يې سمارټ کارت دی چې یو چیپ لري او کولای شو د اړتیا پر وخت له خپل بانکي حساب څخه مصرف وکړو سمارت کارټ کولای شي چې ای تي ایم ماشینونو ،شخصي کمپیوټرونو او ځانګړو تیلفونو په وسیله معاملات ترسره کړي .

- نغدي برېښنايي پیسې : نغدې برېښنايي پیسې د برېښنايي پیسو یو ډول دی چې د انټرنیټ په وسیله توکي او چوپړتیاوې پرې اخیستل کېږي یو مشتري کولای شي چې په یو بانك کې حساب پرانیزي له انټرنیت سره وصل وي برېښنايي پیسو ته لاس رسی پیدا کړي او خپل شخصي کمپیوټر(PC) ته ولېږدوي .
- برېښنايي چکونه :دا چکونه د انټرنیت ګټه پورته کوونکو ته اجازه ورکوي چې خپل صورت حساب ته بې له دې چې کاغذي چك ولېږدوي ورکړه تر سره کړي د چك ګټه پورته کوونکي چك په خپل کمپیوټر کې لیکي او بل چا ته يې لېږي چې په خپل وار بانك ته لېږل کېږي که چېرته بانك په دې پوه شي چې چك سم دی نو بانك د چك پیدا کوونکي ته د حساب لرونکي له حساب څخه ورکړه کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

د پیسو د سیاست په وړاندې پوښتنې

د پیسو سیاستوال باید لومړی د خپلې دندې د اجرا لپاره د پیسو طرحه جوړه کړي اویا د پیسو په اړه یو ځانګړی سیاست رامنځته کړي خو په لومړۍ مرحله کې باید اساسي پوښتنو ته ځواب ووايي .د اقتصاد په علم کې دا ډول پوښتنې د یوې موخې لپاره د ښه بنسټ د ایښودلو په خاطر ترسره کیږي .دا پوښتنې په لاندې ډول ترسره کیږي خو په یاد ولرئ چې د هرې پوښتنې لپاره ځواب پیدا کول کله سم یا هم کله نا سم وي .تاسو کولای شئ دې پوښتنو ته شپږیزې5w IH نوم ورکړئ. پوښتنو ته پاملرنه وکړئ :

I. څه What؟
II. ولې why؟
III. څنګه How؟
IV. چا Who؟
V. کله When؟
VI. چیرته where؟

دا پوښتنې او د دې لپاره ځوابونه کولای شي چې دیوې طرحې یا یو قانون لپاره ښه لاره جوړه کړي .پرېږدئ چې په دې اړه لږ بحث وکړم .په دې هم ښه پوهېږم چې دهر یومورد په اړه د خپلې موخې پر اساس دا پوښتنې پیل کړم .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- څه what؟ :له دې پوښتنې څخه موخه دا ده چې ستاسو موخه څه ده ؟ چې په حقیقت کې دا برخه ډېره اسانه او یا هم ډېره ستونزمنه ده .تاسو باید خپله کاري موضوع پیدا کړئ او کار پرې پیل کړئ.تاسو پوهېږئ چې په دې برخه کې تاسو یا ستاسو کاري واحد په ورځو ،میاشتو او یا هم څو کاله کار وکړئ څو هغه موضوع چې درکړل شوې پیدا یې کړئ له هغې وروسته چې د بحث مسئله پیدا کړئ او وکولای شئ چې ستاسو سیاست تقویه کړي یا یې اصلاح کړي او یا تېر سیاست ته تغیر ورکړي، لوړې هڅې دپیسو د سیاستوال غوښتنه ده .

په یاد ولرئ چې تاسو له دوه ډوله وخت سره مخامخیږئ :

- په بېړني او چټکه توګه
- په دوامداره او څېړنیز ډول

په لوړې موارد کې د سیاستوال لپاره د هغه عمل په مقابل کې چې ولاړ دی د هغه د رفع کولو لپاره ډېر وخت نه لري او کار باید په چټك ډول ترسره کړي او رامنځته شوې مسئله له مینځه یوسي په دې مورد کې د څه! پوښتنه همدا منځته راغلې مسئله ده چې وخت رامخته کړې ولې د دویمې پوښتنې څه باید پیدا کړو .په حقیقت کې دا یوه مخکنۍ مسئله ده چې دپیسو سیاستوال یې باید تعقیب کړي .په دې وخت کې د پیسو سیاستوال د څېړنوبڼه غوره کوي د پیسو ټول وضعیت تر مطالعې لاندې نیسي چې د پرمختګ ،اصلاح او یا د تعدیل لپاره د اړتیا مطابق کار ترسره کړي .په دې کې سیاستوال څه ته ادامه ورکوي او څه! دي چې د پیسو وضعیت ته اړین

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي.په یاد ولرئ چې څه ! په راتلونکې پورې اړه لري او تحلیل د اوسنیو قوانینو پراساس چې د پیسو په وضعیت حاکم دي او پرمختګ باید په راتلونکي کې رامنځته شي .

۲- ولې Why؟ : دغه پوښتنه د وخت په لحاظ په تیر ،اوس او راتلونکي پورې اړه لري،د پیسو سیاستوالو د ولې کلمه کارولې ځکه سیاستوال باید خپل حرکت تحلیل او تنظیم کړي . هغه تیر وخت په تحلیل کې نیسي هغه په دې لار کې ټولې خلا ګانې او نیمګړتیاوې چې وضعیت د ناورین په لور بیایي او یا ممانعت کوي ښې روښانوي تر څو موخه لاښه شي ټول لوی سببونه تر مطالعې لاندې نیسي هر یو په جلا توګه څیړي او له اغېزو سره یې روښانه وي.اوسنی وخت هم یو رکن جوړوي چې باید د پیسو سیاستوال هغه په نظر کې ونیسي .موږ په کوم حالت کې یو ؟په اوسني وخت کې د تیر او جاري سیاست اغېزې څه دي ؟کوم خنډونه د اوسني سیاست په وجه رامنځته شوي چې زموږ د موخې د لاسته راوړلو څخه مخنیوی کوي ؟ او بالاخره په اقتصاد او د پیسو په حالت یې اغېزې څه دی ؟ زموږ کمزوري ټکي کوم دي ؟ او له کومو فرصتونو مو ښه ګټه نه ده پورته کړې په یوه جمله کې موږ کولای شو د سواټ او پیسټ له میتودنو څخه ګټه پورته کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- څنګه How؟: څنګه او څه ډول کولای شو له ستونزو را ووځو او یا نوی سیاست رامنځته کړو په دې اړه سیاستوال کولای شي له لاندې میتودنو کار واخلي :

- له تېرو اشتباهاتو څخه ځان خلاصول او دپیسوله اوسني سیاست څخه د دې ډول کړنو لرې کول .
- د نوو سیاستونو جوړول د دې پر بنسټ :
  - ♣ د تېرو لارو سمول او د اشتباهاتو د تکرار مخنیوی .
  - ♣ د پیسو د نوي سیاست جوړول او د زوړ سیاست لرې کول .

پورتني دواړه میتودونه په وخت پورې تړاو لري او د پیسو حالتونه روښانویچې په کوم وخت کې له کوم میتود څخه کار واخلي په ډېرو مواردو کې د یو میتود شتون ښه دی لکه د پیسو ریفورم د تیوري په لحاظ تر ټولو ښه میتود دی چې د پیسوستونزې له منځه یوسي ، ولې داسې حالت پېښېږي چې نشو کولای له دې میتود څخه ښه ګټه پورته کړو په دې ډول حالت کې د پیسو سیاست وال په دې مجبورېږي څو یوازې د کمزورو ټکو د اصلاح لپاره اقدام وکړي چې حالت په نسبي ډول ښه کړي ولې دا په دې مانا نه ده چې اصل له یاده وباسي . هغه میتود چې د یوې مسئلې لپاره جوړ شوی وي وکارول شي ډېر ګټور وي او کولای شوو د شرایطو په مساعد والي سره یې وکاروو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې حالت کې د پيسو د سياست وسايل او له هغوی ګټه پورته کونه ډېره مهمه ده چې سياستوال بايد په دې برخه کې ډېر دقيق کار وکړي او خپل حرکات ښه تنظيم کړي .

د پيسو د سياست د يوې وسيلې پر ځای د بلې وسيلې کارول ګټه نه کوي، بلکې حالت د ناورين پر لور بيايي او حالت سرطاني کوي. ټولنه د بې ثباتۍ په لور ځي او سياسي بې ثباتي رامنځته کېږي .نو له دې کبله د پيسو د وسايلو څخه ښه ګټه پورته کونه ډېره مهمه ده چې دا بحث د پيسو د وسايلو په برخه کې مطالعه کوو .

۴) څوک Who؟د څوک څخه موخه دلته د کار دوخت پيل او پای دی زه باور لرم چې دپيسو سياست د پروژې او پروسې څخه جوړ دی او په اصل کې په يوازې توګه د پروسې او يادې پروژې څخه نه دی جوړ دپيسو سياستونه په مسلسل او دوامداره توګه نيول کيږي چې دپيل او پای ټکي لري چې په دې برخه کې د پروژې ځانګړتياوې اختياروي ولې توپير يې په دې کې دی چې د دې پای د بل پيل دی او هېڅکله پرې (قطع) کېږي نه .د تطبيق وخت په دې پروسه کې ډېر مهم ګڼل کېږي او سياستوال بايد دا وخت ډېر دقيق په نظر کې ونيسي وخت د پيسو په سياست کې ډېر مهم دی او يوازې وخت کولای شي چې خبرې وکړي، سياستوال بايد په دې پوه شي چې په کوم وخت کې کوم ميتود او کوم سياست تطبيق کړي .سياسي ،اقتصادي ،ټولنيز او نظامي حالت د يو سياست د وخت د ټاکلو لپاره ډېر ګټور وي .په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوره ډاډ سره وایم چې په ښو اقتصادي حالتونو،اقتصادي رکود او ناورین وخت کې توپیر لري.یا د جنګ په حالت کې چې ټولنیز ناورین هم وي نظر عادي حالت ته توپیر لري.په ډېرو پرمختیاییهېوادونو کې د پیسو سیاستونه په څو کالو کې تطبیقېږي بې له دې چې توپیر په کې راشي .

د پیسو سیاستونه چې د نړیوالو هېوادونو یا د پیسو سیمه ییزو او نړیوالو موسساتو له خوا جوړ شوي وي د پیسو د سیاستونو د تطبیق د وخت په ټاکلو کې هم رول لري .سیاستوال پر دې مکلف دي تر څو د هغه هېوادونو اقتصادي وضعې وڅېړي چې په هېواد اغېزه لري . لیدل شوي چې د پیسو سیاستونه یو له هغو وسایلو څخه دي چې کولای شي د نوروهېوادونو په وړاندې و کارول شي.په ځانګړي توګه د ګاونډیو د بې وزله کولو سیاست . چې د دې حالت د مخنیوي یوازینۍ لار ښه سیاست جوړول دي .

۵) کله When؟ کله، هغه څوك چې د هغوی لپاره سیاست جوړ شوی دی او یا هغه وي چې د ځانګړو حالتو له کبله نه حمایه کېږيحالات هم په دې برخه کې ډېر مهم دي چې باید په نظرکې ونیول شي د پیسو سیاستوال پوهېږي چې څوك د پیسو د سیاست موخه وګرځوي خو په ټولیز ډول د پیسو د سیاستوال موخه د ټولو افرادو له حقوقو حمایه او د ژوند دښو شرایطو برابرول دي .ولې موخې ته د رسېدو لپاره د انساني خواخوږۍپه ځانګړیو کټګوریو کې ډېر اړینه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاستوال کولای شي چې د سیاست د وسایلو په مرسته اغېزې په دې برخه کې راولي . په یاد ولرئ چې په دې برخه کې د پربنت او نه د پربنت مطرح نه دی،بلکې موخې ته رسېدل د سیاستوال لپاره مهم دي .په د پرو وختونو کې داسې څرګندېږي چې یو سیاست په ظاهره د پری خلکو ګټې معلومې کړي . ولې له د پر وخت وروسته دا معلومېږي چې سیاست عامه ګټې خوندي کړي دي . د پیسو د ارزښت ټیټوالی کولای شي چې صادرات د پراو یا برعکس مولد حمایه کړي په دې حالت کې د پیسو سیاست د تولیدونکو او صادرونکي په چوپړ کې وي په دې برخه کې اساسي موخه د تولید د پربنت او د بازار موندنې داسانتیاوو برابرول دي خو برعکس کورنۍ مستهلك په خپل حال دی کېدی شي چې د قیمتونو د لوړوالي له کبله مواد کم لاسته راوړي چې د یو شمېر خلکو د ناخوښۍ سبب وګرځي دلته نو د پیسو سیاستوال باید یو بل حرکت سازماندهي کړي تر څو له دې ستونزې ځان خلاص کړي چې ده په خپله جوړه کړې دی .سیاستوال کولای شي چې د کریډټي سیستم په منظموالي سره د ده په خوښه سکتور حمایه کړي کریډټي پالیسي کولای شي چې د ځینوممانعت وکړي او ځینې وهڅوي او ځانګړې ګټګوري خلك تر خپلې اغیزې لاندې راولي . د پیسو د وسایلو په برخه کې په دې موضوع بحث وکړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶) چېرته when؟د پیسو په سیاست کې چېرته څخه موخه ،د تطبیق او اغېزې ځای دی په ټولیز ډول کولای شو چې کورنی سیاست او هغه سیاست چې د بهرنیو پیسو دسیاستونو پر وړاندې جوړ وو په دوه برخو ووېشو . ددغه سیاستونو د تطبیق ځای کېدی شي کورنییا بهرنی وي چې د ځانګړو موخو لپاره حرکت ورکول کېږي د حرکت په لحاظ کېدی شي چې دا سیاستونه حمله کوونکي یا دفاعي وي کورني سیاستونه دواړه برخې لري خو بهرنی سیاست یوازې حمله کوونکی وي چې د نورو هېوادونو د اقتصاد کمزوری کول،فلجول او یا هم په هغو هېوادونو کې د ځانګړو واحدونو تقویه کول دي دغه سیاستونه د پیسو د سیاستونو د وسایلو په مرسته ترسره کېږي او بریالیتوب او ناکامي یې په سیاستوالو پورې اړه لري چې ترکومه ځایه مقابل لوری د دې سیاستونو په اړه معلومات لري .(په افغانستان کې کولای شو چې ډېر داسې سیاستونه ولرو ،پاکستانیان هم په همدې هکله د افغانستان په اړه ځانګړي سیاستونه لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېم څپرکی

د پیسو په مدیریت کې د پیسو قوانین

د پیسو مدیریت د پیسو د پالیسو یو له اساسي برخو څخه شمېرل کېږي ، دلته زه نه غواړم چې مدیریت په تخنیکي لحاظ وڅېړم،بلکې غواړم یوازې د پیسو د قوانینو یادونه وکړم چې د پیسو د مدیریت مهمه برخه جوړوي، داسې وګڼم چې د پیسو یو سیاستوال پرې پوه شي په دې قوانینو پوهېدل او په هغې واکمنبدل د یو سیاستوال لپاره اړین دي تر څو له جز څخه کل ته لاړ شي. هغه تجربې چې د افرادو په خوا کې څرخي په ټولیز ډولېې وکاروي .داقوانین په لاندې ډول کټګوري کولای شو. زه د امریکایي لوی لیکوال "برایان " دنظریاتو په رڼا کې خپل نظریات داسې وړاندې کوم :

لومړی قانون : د ډېرښت قانون

مورږ له نعمتونو څخه په ډکه نړۍ کې ژوند کوو چې په کافي اندازه د هغو ټولو لپاره چې په واقعي ډول پیسې غواړي او دې ته مایل وي چې د حاکمو قوانینو د پیروۍ له کبله پیسې لاسته راوړي شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

I. د ډېربښت د قانون لومړۍ پایله : هېوادونه ددې لپاره بډایه کېږي چې د بډایتوب پرېکړه وکړي. هېوادونه په دې خاطر بډایه کېږي چې په دې باور وي چې هغوی د بډایتوب ځواك لري،ځکه چې هغوی په دې موضوع کاملاً عقیده لري او د هغې مطابق عمل کوي،تل داسې کارونه ترسره کوي چې باور په عمل تبدیلوي.تاسو تل خپلو کارو ته په کتو سره ویوهیږئچې ستاسو عقیده په اصل کې څه ده له دې پرته بله لار نه لرئ .

II. د ډېربښت د قانون دویمه پایله : هېوادونه ځکه له بې وزلۍ سره مخامخېږي چې د بډایتوب پرېکړه یې نه ده کړې .

III. څنګه کولای شو چې د ډېربښت له قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

- فرض کړئ چې تر اوسه مو کومه تجربه د پیسو په اړه لرله ځانګړی درس مو ترې یاد کړی،او دا تجربه له تاسو سره مرسته کوي تر څو مالي خپلواکي تر لاسه کړی .د دې پر بنسټ موکوم مهم درسونه زده کړي ؟
- تاسو په صداقت تجزیه او تحلیل وکړئ چې تر ټولو لوی خنډ او لوی محدودوونکی باور چې ستاسو د مالي بریالتوب مخنیوی کوي کوم دی . اوس هوډ وکړئ او داسې عمل ترسره کړئ چې تاسو ته هېڅ خنډ نه لری

.

دویم قانون : د تبادلې قانون

پیسې هغه چاپېریال دی چې خلك په کې کارونه د توکو په تولید او چوپړتیاوې له توکو او نورو چوپړتیاوو سره تبادله کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تبادلې د قانون لومړی پایله : د پیسې، د ارزښت معیار دی چې خلك توكي او چوپړتیاوې پرې ساتي .
- د تبادلې د قانون دویمه پایله : ستاسو كار د نورو په نظر د تولید عامل یا لګښت دی .
- د تبادلې د قانون درېیمه پایله : هغه پیسې چې د عاید په توګه لرئله ارزښت سره مساوي دیچې نور ستاسو مرستې او ونډې ته قایل دي .
- د تبادلې د قانون څلورمه پایله : پیسې سبب دي نه اغېزه
- د تبادلې د قانون پینځمه پایله : د پیسو د مقدار د ډېرښت لپاره باید د خپل كار ارزښت چې لرې ډېر كړئ په دې مانا چې خپل كار ډېر كړئ .

څنګه كولای شو له دې قانون څخه ښه ګټه واخلو ؟

- خپل سوداګریز او كاري حالت ښه مطالعه كړئ او په دقیق ډول یې ښه تشخیص كړئچې كوم كار باید ترسره كړئچې تاسو سره مرسته وكړي څو ستاسو د محصولاتو قیمت او چوپړتیاوو د ارزښت د ډېرښت سبب وګرځي .
- هره ورځ له ځانه پوښتنه وكړئ چې زه ولې معاش اخلم ؟ د ځوابونو فهرست په خپله جوړ كړئاو دغه فهرست له خپلو ملګرو او مسوولینو سره شریك كړئ له هغوی وغواړئ څو په دې هكله نظر دركړي او تاسو ته ووایي چې تاسو كوم كارونه ترسره كړي تر څو احساس كړئ چې له هېواد سره مو ډېره مینه كړېده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم قانون :د پانګې قانون

تـر ټولـو ارزښـناکه شتمنی،ستاسـو فزیکـي او روحـي پانګـه ده یـانې ستاسـو ځواك د عواید په ترلاسه کولو کې :

۱- د پانګې د قـانون لـومړی پایله :تـر ټولـو ارزښـتناکه پانګـه ستاسـو وخت دی.وخت ستاسو په ټولو هغو توکو کې شامل دی چې تاسو یې خرڅوئـاو په ټولیز ډول مو څومره وخت ضایع کړی او له څومره وخته مو ګټه پورته کړې،ستاسود عاید د ډېرښت پـه برخه کې ګټور ثابت شوی .د وخت د ضعیف مـدیریت لـه کبلـه د امریکـا پـه صنعت کې ناکـامي او د ګټـې د کمښت سبب دی .په هره څانګه کې ستونزمن کار مدیریت او خرڅول دي .د ساري په ډول پس لـه څـو کـالو مطالعې په کال ۱۹۲۸زېږدیز کې دې پایلې ته ورسېدل چېخرڅونکي یوازې شل سلنه وخت په خرڅلاو تېروي یـا په بـل عبـارت متوسط خرڅـونکي هـر ورځ یـوازې یـو نـیم ساعت خرڅلاو ترسـره کـوي او پـاتې نـور وخـت پـه خصوصـي خبرو،کتـاب یـا ورځپـاڼو ویلو،تیلفون کولـو،بیرون تللو او نـور غیـرې ضروري کـارونو ترسره کـوي .یانې خپل وخت بې ځایه تېروي .مدیران هم له دوی ښه نـه دي د مطالعې په پایله کې پنځه نـوي سلنه مـدیران د خپـل کـاري وخت د ورځې پنځـه سلنه داسې کارونه ترسره کوي چې منطقي دلیل ورتـه نـه لـري او نـور ټـول وخت په بې ارزښته کارونو تېروي .

۲- د پـانګې د قـانون دویمـه پایلـه :وخـت او پیسـې کېـدی شي چې پـه لګښت ورسي او یا پانګونه پرې وشي پیسـې او وخت تـر یـو حده د تبادلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ دي .کله چې په لګښت ورسپړي بیا په هیڅ صورت بېرته نه راګرځي او په خپلو لګښتونو کې ډوبیږي . لـه بلـه اړخه کولای شي چې پر هغوی پانګونه وکړید هغوی ګټه لاسته راوړي او همدا حالت ادامه پیدا کړي .کـه دپیسو او وخت پـه اړه ښـه معلومـات ترلاسـه کړي او ښـه ځـای کې پانګونـه وکړي، نو کولای شي چې ارزښت یې ډېر کړي .د موتورالاد شرکت د خونې مشر دې پایلې ته رسېدلی چې دده د شرکت په هر کارکوونکي کـه یـو ډالـر لګښت وکړي دېرش ډالره ګټه تر لاسه کوي کولای شو چې ووایو چې دغـه مبلغ د پانګونې ښه لاسته راوړنه ده چې دغه شـرکت کړیـده . نـور شـرکتونه هم دې ورته دعوه کوي او وایي چې موږ هم همدومره ګټه ترلاسه کوو.

۳- د پانګې د قانون دریمه پایلـه :ستاسـو د پانګې او وخت د ښې پـانګونې په سبب ستاسو د خلکو عواید ډېرېږي.د ستراتیژۍد پکـار اچولـو موخـه د عدالت بېرته رامنځته کول دي . دا کار په تولیزو کړنـو او تنظیم پـورې اړه لري،خو په هغه صورت کې نه چې هېواد وکولای شي د بېرتـه ورکـړې حد د پانګونې له حده لوړ تر لاسه کړي . په ژوند کې ستاسو شخصي عـدالت ستاسو د خلکو روحي او رواني پانګه ده .ستاسو دنده ده چې لـه انسـاني پـانګې ښـه ګټـه پورتـه کـړی او د خلکـو د بېرتـه ورکـړې انـرژي ډېـره کړئ.څرنګه چې د تولیـد ماشـین ستاسو پانګه ده همدارنګه انسـان هـم روحي او فزیکي پانګـه ده پـه دې شرط چې ښـه ګټـه تـرې پورتـه شـي او وکولای شي چې ډېر توکي تولید کړي .دا میتود باید د خلکو لـه نظـره وي او یو سیاستوال یې باید خپل ټول عمر وکاروي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- څنګه کولای شو چې له دې قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

- د پیسو د سیاستوال مسوولیتونه په فهرست کې ولیکئ، دغه لست وڅیړئ مخکیوالي او د کار ارزښت د خپل هیواد له نظره درجه بندي کړئ.

- د هغو موخو فهرست ترتیبول چې د پیسو سیاستوال یې هر ورځ ترسره کوي او مسوولینو ته وسپارل شي او هغوی ته وویل شي هغه موخې چې د ارزښت په لحاظ مهمې دي درجه بندي کړي او وروسته دپریکړې له مخې په ارزښتناکو موخو لومړی کار وکړي .

څلورم قانون : د وخت د تنظیم قانون

په ټولنه کې بریالي خلك هغه دي چې د خپلو ورځنیو هوډونو په وسیله اوږد مهال په نظر کې نیسي .هغه تجربه چې د "ډاکټر ادوارد" د هارورډ پوهنتون استاد په کال ۱۹۵۰-۱۹۶۰کې ترسره کړیله ډیرې مطالعې وروسته هغه عوامل چې د یو انسان د مالي بریالیتوب لپاره ګټور دي یو عامل شتون لري چې په نورو برلاسی دی او هغه عبارت دی د وخت له تنظیم څخه .د پیسو سیاستوال باید نظر نورو خلکو ته د وخت تنظیم ډیر په نظر کې ونیسي هغه داسې تصمیمونه ونیسې چې ډیر اوږد وخت ته اړتیا لري او حتا په خپل ژوند کې پایله نه ویني .هغه خلك چې لید لوری ډیر ولریمخکې له دې چې بریالي شي د بریالیتوب لګښت د اوږد مهال لپاره ورکوي .نو له دې کبله د پیسو سیاستوال راتلونکو پینځه،لس ،پینځه لس او حتا دشلو کالو فکر کوي .ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

عادي افراد یا هغه افراد چې مسوولیتونه یې کوچني وي د لرلید خاوندان نه وي .خو په لنډ مهالو او منځمهالو خوشالیو عقیده لري او داسې کړنې ترسره کوي چې د اوږد مهال لپاره منفي اغېزې لري. په یاد ولرئکله چې ورځ د اوږد مهاله پایلو دلاسته راوړلو په موخه پیل کړئستاسو ژوند د زینې په څېر په مالي او ټولنیز لحاظ پورته ځي.اوس چې تاسو د پیسو د سیاست جوړونکي یاست او په ډېر نژدې راتلونکېکې به دې ځوکۍته ورسېږئ اویا له ښو لوبو سره مینه لرئ ولې ښه خبره ده چې خپلې هیلې له ځان سره تنظیم کړئ ستاسو د تصمیم نیولو کیفیت لوړېږي او ښې عملي پایلې به لاسته راوړئ .

لومړی پایله : هغه خوښي چې ژر له منځه ځي د خپل کار بنسټ مه جوړوئد هغوی وروسته اچول ستاسو بریالیتوب دی .د پیسو د سیاست جوړونکي کوچني حرکات باید تاکتیکی وي ولې ټولې هیلې باید په اخرنیو موخو کې ولټوي .د پیسو سیاستوال د خپل ځان منل ،ځان کنټرولول ،د ژر راتلونکو خوښیو ته لاس پښې وهل فداکاري تر سره کول تر څو د اوږد مهال لپاره ډېر عواید ولري .او له هغو خوښیو څخه تېر شي چې لنډ مهاله وي یانې د یو کار لپاره اوږد مهال پلان وټاکیدېږي لویې هیلې په کې ترلاسه کړي چې ستاسو خپل وخت تنظیم کړي.

دویمه پایله :د خپل ځان څخه ساتنهد یو شخص اوږد مهالهبریالیتوب ډاډمنوي دځان څارنه ډېر وخت وړاندې د" البرت هوبار " لخوا داسې تعریف شوې : په هغه څه قادرېدل چې تاسو یې غواړئ چې ترسره یې کړئ خو اړینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ده چې دا کار مو خوښ وي او که نه باید هغه ترسره کړئ ."هوبرت" یو سوداګر و یوولس کاله یې په دې اړه څېړنه وکړه هغه په زرګونو بریالي انسانان مطالعه کړل او په اخر کې دې پایلې ته ورسېدچې بریالي خلك هغه دي چې داسې کارونه ترسره کوي چې ناکام خلك يې نه خوښوي او هغه کارونه کوم دي چې ناکام خلك نه غواړي ترسره یې کړي :

- له خوبه ژر راپاڅېدل،ډېر سخت کار ترسره کول او تر ناوخته کار کول.
- ولې بریالي خلك دا کارونه هر وخت ترسره کوي سبب څه دی ؟ ځکه بریالي خلك د مطلوبو پایلو غوښتونکي وي او ناکام خلك ډېرپه روښونو پسې ګرځي ناکام خلك ډېر په هغو کارونو پسې ګرځي چې ډېر فشار ونه لري .

بریالي خلك په هغه کارونو پسې وي چې دوی موخې ته رسوي . ستاسو مخکې ورکړه د لګښتونو او د موخو د تر لاسه کولو تر وخته د لګښتونو ورکړه ستاسو د موخې د ترلاسه کولو نښه ده .

دریمه پایله : ایثار (قرباني ،تاوان ګالنه)په لنډ وخت کې هغو ورکړو ته ویل کېږي چې د ډېر وخت لپاره امنیت او اسانتیا رامنځته کوي . په دې ځای کې د ایثار او فداکارۍ اصطلاحا ت ډېر مهم دي د پیسو سیاست جوړونکی د یو اسانه کار چې د وسوسې په بڼه وي مقاومت کوي همداسې سیاستوال ځان په دې مکلف ګڼې تر څو سخت او لاژم کارونه ترسره کړي د پیسو سیاست جوړونکي د ښې راتلونکېدجوړلو لپاره کارتر سره کوي هغوی خپل وخت بېځایه نه تېروي چې په حقیقت کې د پیسو د سیاست جوړونکي ښه لید

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوری ښیي .هغه داسې هوډ کوي چې د هېواد راتلونکې بهتره وي اود خلکو د ژوند سطحه لوړه شي .

ځلورمه پایله : څنګه کولای شو دا قانون عملي کړو ؟

الف - د پیسو سیاستوال د اوږد مهال لپاره دپیسو پېښولو حوزواو اقتصاد کې ځانګړې پرېکړې او تدابیرونیسي او د پیسو د سیاست په چوکاټ کې یې عملي کوي او فکر کوي چې پنځه کاله وروسته به چېرته یو او قدم به څنګه اخلو او همداوس باید څه ډول قدم واخلو .

ب- سیاستوال غواړي پوه شي چې په کال کې باید څومره مقدار عواید شتون ولري چې اوسني عواید ډېراو نور عواید په راتلونکي کې وساتي .

پنځم قانون : سپما

په یو هېواد کې مالي خپلواکي هغه وخت رامنځه کېږي چې د عوایدولس سلنه سپما کړي .یو ډېر مهم کار چې د پیسو سیاستوال یې باید هېواد لپاره وکړي د هېواد عوایدو یوه برخه سپما کړي .بشري ټولنه هغه وخت پایداره او خوشبخته کېږي چې هلته د سپما دود لوړ وي . اوسنۍ کړنې دي چې راتلونکی امنیت او امکانات تضمینوي .

لومړۍ پایله :لومړی ځان ته حقوق ورکړه همدا نن پیل وکړه او لس سلنه عاید سپما کړه او هغه ته لاس مه ور وړهچې دا کار د شتمنۍ د اوږد مهاله جمع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدو په مانا دهاو له هغه ځخه هیڅ ګتهه مه اخله چې د راتلونکي په اړه ډاډمن شې .دې ټکي ته پام وکړئخفه کوونکی دیولې حقیقت لري د ساري په توګه که تاسو د یوې ناورې ورځې لپاره سپما وکړئ،ډاډمن اوسئ چې ډېر ژر به دا ورځ پیل شي که تاسو په قصدي ډول پیسې دکومې ورځې لپاره مو چې ټولې کړې هغه ورځ به ډېر ژر راشي او هغې ته به اړتیا پیدا کړئ او هغه ورځ به له ټاکلي وخت ځخه مخته راشي د دې لپاره چې تاسو په دقت پروګرام جوړ کړی دی دقت د سیاستوالو د دندې اصل دی او نشو کولای له هغه سترګې پټې کړو او یا یې ملنډې ووهو .یوه بله ډېره مهم نقطه داده چې لومړی خپل ځان ته حقوق ورکوئ تر ټولو مهه خبره دا ده چې تاسو لومړی خپل ځان مجبوروئ چې په نوي سلنه خپل ژوند مخ ته یوسئاو د هېوادوالو ژوند تنظیم کړئاو ډېر ژر به په دې روش عادت شئ. کله چې تاسو لس سلنه سپما او په نوي سلنه خپل ژوند مخ ته وړئ.ډېرو هېوادونو له لسو پیل کړی چې بیا وروسته پینځلس ،شلو ته لوړ شوي . په پایله کې د هغوی مالي ژوند ډېر تغیر کړی ډاډمن اوسئ چې ستاسو ژوند به هم ډېر ژر تغیر وکړي ناوخته شوی نه دی همداوس پیل وکړئ . د پیسو سیاستوال د پیسو په سیاست کې د سپما پالیسو په عملي کولو سره د پانګونې هسته جوړ وي .

شپږم قانون : مال ساتنه

مهمه نه ده چې څومره عاید لرې مهمه دا ده چې څومره سپما کوېچې دا عامل ستاسو راتلونکی ډاډمنوي .ډېر هېوادونه د ژوند په دوران کې ډېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې لاسته راوړي .بعضې وخت د پرمختګ په دوران کې له حده ډېر تېرى کوي اوله توقع څخه پرته ډېرې پیسې لاسته راوړي .له بده مرغه هغوى د اوبو پر سر ځي او هغوى په دې باور وي چې بریالیتوب یې د مهارت او قدرت له کبله دى او له هغې یې ښه ګټه پورته کړې خو په ډېرو مواردو کې یې سبب د اقتصاد پرمختګ او یا د بلې ځانګړې ځانګې پرمختګ وي خو فکر کوي چې په اوسني وخت کې ډېر عاید لري تر ډېره وخته به همداسې وي پس له دې چې څومره عاید ترلاسه کوي په لګښت یې رسوي او په دې فکر کې وي چې تل به عاید لري ستاسو ښه کار هغه دى چې څومره پیسې ګټې او یوه برخه یې له ځانه سره ساتي بریالي هېوادونه له ځانه سره یو مقدار پیسې ساتي د پرمختګ په وخت کې خلکو ته په ټيټ سود پور ورکوي او کله چې کاري او اقتصادي وضعه خرابه وي بايد سپما ولري چې دا کارونه د خليج هېوادونهډېر تر سره کوي .

څنګه کولاى شو له دې قانون څخه اوس ګټه پورته کړو ؟

الف : د خپل د هېواد د واقعي شتمنۍ ارزښت حساب کړئ . د ټولو توکو فهرست برابر کړئله دې وروسته ټول حسابونه د سپما ،روان او باوري کارتونه مو جمع کړئ او پورونه ترې لرې کړئ تر څو واقعي شتمنۍ مو معلومه شي .

ب : ځانګړې شتمنۍ مو په هغه کلونوکې چې کار مو کړى او دا شتمنۍ مو لاسته راوړې ووېشئحاصل یې ستاسو کلنې عاید دى .ایا له دې مبلغه راضي یاست ؟ که نه همدانن پیل وکړئ او خپله موخه ترلاسه کړئدا امر په حقیقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د زېرمو د سیاست د طرحې په ځانګړې توګه د اسعاري زېرمو بنسټ جوړوي په اصل کې داحرکت دې ته متوجې دی چې له شتمنۍ ګټه پورته کولو ته لومړیتوب ورکوي نه په اجاره ورکول . کولای شو په دې اړه د افغانستان مثال د نمومې په ډول راوړو .

اووم قانون پارکینسون :

لګښتونه تل د ډېرښت په حال کې دي تر څو عوایدو ته ورسېږي .مصارف صعودي مسیر لري تر څو عواید په یوه ځانګړي ټکي کې راګیر کړیاو دا کړنه مسلسله وي تردې چې دلګښت ټکی عاید ته ورسېږي. نن دا په یو نه ماتېدونکي قانون تبدیل شوی، هېڅوك یې سیالي نه شي کولای .د پارکینسون د شتمنۍ د راټولولو له مشهورو قوانینو څخه شمېرل کېږي دا قانون د یو انګلیسي لیکوال "نورثکوت پارکینسون" له خوا وضع شوی او دا قانون روښانوي چې خلك ولې غریبېږي .خو مهمه نه ده چې څومره لري خو هغوی تل هڅه کوي چې څومره عاید لري ټول په لګښت ورسوي او حتا ډېر لګښت ترسره کوي اولګښتونه یې د عاید مخنیوي هم کوي د ډېرو خلکو اوسني عوایدڅو برابره ډېر دي له هغه څخه چې د دې د کسب په لومړۍ ورځ یې ترلاسه کوو .خو اوس د پیسو یو واحد ته اړتیا لري چې تر څو اوسنی ژوند پرې مخ ته یوسي نو ځکه اړینه نه ده چې څومره عاید لري، بلکې مهمه دا ده چې د دوی ژوند هیڅ وخت بشپړ نه شو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لـومړی پایلـه : مـالي خپلـواکي د دې قـانون پـه وسـیله ترلاسـه کېـږي .د پارکینسون د قانون په اړه پوهان وایي چې دا قـانون عایـد لرونکـي تـه د دام او تلې په مانا دی .داقـانون ویـونکی د دې امـر دی چې پارکینسـون د پورونـو د ورکړې دایره ،مالي ستونزې حتـا پـه لویـو مقدارونو ،محرومیتونـه پـه لـوړه کچه ناامیدي ده. خوشبختي هغه وخت راځي چې په خپل ځان کې قوت پیـدا کړئتر څو د لوړو لګښتونو په مقابل کې مقاومت وکړئهمدلته ده چې د پیسـو راټولول پیلېږي.

دویمه پایلـه : کـه تاسو پرېږدئ چې لګښت مـو لـه عایـد څخه کم پرمختـګ وکړي او باقي پیسې سپما او پانګونه وکړئ،نو په ژوند کې به مالي خپلـواکي تر لاسه کړئ.

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

الف – فرض کړئ چې ستاسـو مـالي ژونـد د یـو شرکت پـه څېـر خـراب دی چې تاسوېې نیولې یاست یو مالي بنسټ فورا جوړ کړی ټول غیـر اړیـن لګښـتونه لرې کړئد ځان لپاره ځانګړې بودجه وټاکئچې د هرې میاشتې لپـاره دا بودجـه اړینه ده او هوډ وکړئ چې خپل لګښتونه په موقت ډول محدوده کړئ.په دقیـق ډول ټول لګښتونه وڅېړئاو په اړه یې پوښتنه وکړئ او داسې فکـر وکـړئ چې د بل چا لګښتونه تحلیل او وڅېړئ،د لګښتونو کمښت مـو ډېـر کـړئ چې تـر راتلونکو درېو میاشتو دا کمښت لس سلنه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هوډ وکړئ چې د خپلو عوایدو پنځوس سلنه په پانګونې او سپما وتړئ او دا یاد کړئ چې په نورو خپل ژوند مخ ته یوسئدا کار سبب کیږي چې په پنځوس سلنه مو چې ځنګه خوښه وي ژوند ترسره کړی او دا کار تل ترسره کړئ .

اتم قانون :د دریو قانون

ستاسو مالي خپلواکي په دریو ستنو ولاړه ده :سپما ،بیمه او پانګونه

د مالي سیاستوالو یو مهم مسوولیت دا دی تر څو د هیواد لپاره یو قوي مالي سنګر رامنځته کړي او له دې سنګر څخه د مالي ناامنیو د مخینوي لپاره ګټه پورته کړي،دې موخې ته د رسیدو لپاره هغه ته پکار دي تر څو د دریواړو برخو تر منځ یو تاکلی نسبت رامنځته کړي .

لومړۍ پایله :د غیر منتظره وخت په مقابل کې باید سپما دوو څخه تر شپږو میاشتو پورې د لګښت قابلیت ولري .زموږ باید لومړی موخه همدا وي که په شپږو میاشتو کې له بدحالت سره مخ شو،باید په شپږو میاشتو کې وکولای شو یو کار ترسره کړو او په دې وخت کې باید سپما تنظیم کړو .چې دا کارستاسو روحیه تقویه کوي د نفس پر وړاندې مو ډاډمنوي . په دې برخه کې د زیرمو جوړول په لومړیتوب کې قرار لري او د پیسو سیاستوال باید په دې اړه صرف نظر نشي .مالي سپما د پیسو سیاستوالو ته دا امکان ورکوي څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کار ترسره نه کړي چې دی ورته میلان نه لري او خپل سیاست په بنه توګه عملي کړي . (په دې هکله د چین هېوادبېلګه راوړلای شو) .

دویمه پایله :د پیسو سیاستوال باید په دې ډاډ من وي چې د ستونزې په وخت کې له سپما ګټه پورته کړیاو په حقیقت کې هېواد یې بیمه کړی وي (کولای شو په دې اړه د امریکا ددولت حرکت د لیمن برادرز بانك او څو نورو امریکایي شرکتونو مثال ورکړو) .

درېیمه پایله : د شتمنۍ د ټولولو اخرنۍ موخه دا چې عاید د پانګونې اخري ټکي ته ورسېږي .ساده او ګټوره مالي ستراتیژي دا ده چې په ټول ژوند کې پیسې سپما او پانګونه پرې وکړېدا ډول ستراتیژۍ ښې او ډېرې ګټورې دي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه پورته کړو ؟

الف –د پیسو سیاستوال باید په دې فکر وکړي چې که عاید پرې شي، نو سپما باید وکولای شي د کار د جریان لګښتونه پوره کړي،نو له دې کبله باید همدا اوس سپما پیل کړئچې دا کار د پیسو په سیاست کې لومړیتوب او ځانګړی ځای لري .

ب – هېواد باید د پیسو د سیاستونو په وسیله د شرکت په څېر بیمه شي او دا کار باید د دریو د قانون په وسیله تر سره شي.یانې سپما وکړي،پانګونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي او بیمه شي .فکر کوم چې دا یو ساده فورمول دی تر څو د اعتماد عنصر ته ورسېږو.

ج – که د پیسو سیاست جوړونکي تر اوسه دې ته نه وي متوجې همدا اوس باید متوجې شي فکر کوم ناوخته شوی نه دی کولای شي د نورو په څیر له دې فورمول څخه ګټه واخلي او موږ هم کولای شو دا فورمول په خپل شخصي ژوند کې تطبیق کړو .

نهم قانون : د پانګونې قانون

د پانګونې قانون،خپل ځانته فورمول لري . لکه څرنګه چې د پیسو سیاستوال تل د پیسو په سپما پسې وي د پانګونې په اړه هم باید ډېر دقت وکړي دا موخه کولای شي د پیسو د سیاست دوسایلو په طریقه ترلاسه شي .په اوږدمهاله پانګونې کې تېزوالی د اقتصادي نظریاتو استازیتوب کوي .د پیسو سیاست جوړونکي د کریډیټي سیاستونو په جوړولو سره کولای شي د پانګونې ښې موکې رامنځته کړي .دا یو قبول شوی اقتصادي فورمول دی چې وړاندې له پانګونې باید ټول جزیات مطالعه شي او ټول اطلاعات باید دقیق تر لاسه شيسیاستوال کولای شيپه هغه صورت کې چې د قیق ارقام او اطلاعات شتون ونلري له پانګونې ډډه وکړیاو د پیسو د وسایلو څخه چې د سپما د سرچینو په توګه کار اخیستل کېږي مخنیوی وکړي.

لومړۍ پایله : د پیسو په اړه اسانه کار د پیسو له لاسه ورکول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نننۍ نړۍ کې چې سيالۍ په کې شتون لري د پيسو تر لاسه کول ډېر ستونزمن کار دی او دپيسو له لاسه ورکول تر ټولو اسانه کار دی . جاپانيان په دې اړه مشهوره خبره لري : د پيسو لاسته راوړل د ميخ په وسيله د يو ځای راويستل دي، خو له لاسه ورکول يې د ريګ پر سر د اوبو اچول دي .د پيسو سياستوال بايد په دې پوه شي چې که پيسې له لاسه ورکوي په لومړي قدم کې بايد په دې کې ګډون ونکړي او دا اصل ډېر مهم دی او دا بايد له ځانه سره وليکي او له هغه ښه ګټه پورته کړي .تل يې بايدپه ياد ولري او ښه يې ياد کړي او دا ساده ټکی کولای شي لويه اغېزه ولري او دهېواد د پيسو په اړه داسې فکر وکړي چې د ده د ژوند يوه برخه ده .د پيسو سياستوال بايد په مياشت،اوونۍ‌او يا کال کې هڅه وکړي څو د سپما او پانګونې لپاره يو مقدار پيسې لاسته راوړي . هغه وخت غير قابل د تعويض دی او د ژوند څخه هغه ګران وخت د تل لپاره له لاسه ورکړي.که وکولای شي چې د پيسو د لګښت مخنيوی وکړي د دې پر ځای چې هغه له لاسه ورکړي.کولای شي په دې کار ډاډمن شي چې مالي امنيت يې ترلاسه کړی مهرباني وکړئ د ښو سياستونو په وسيله پيسې له لاسه مه ورکوئ .

يو شمير خلك فكر كوي چې كولای شي له هر ډول اړتياوو څخه ووځي، خو دغه فکر د دوی د ناقص عقل يوه برخه ده او په هغې بايد تکيه ونکړي .

د پيسو سياستوال بايد په دې باوري وي چې ناپوهي او پيسې ژر يو له بل څخه بېلېږي. کولای شو چې په دې اړه ډېرې بېلګې راوړو چې لسګونو وار زموږ هېواد له دې سره مخ شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویمه پایله : پیسې په مسلکي ډول په پانګونه کې وکاروئځو له خپلو پیسو بریالۍ کارنامه ولرو .

ستاسو موخه باید د پیسو لګښت پانګونه له افرادو،موسیساتو او دولتونو سره وي چې د پیسو په اړه بریالۍ کارنامې لري چې ستاسو ګواښ تر یو حده کموید معقولو تدابیرو په وسیله پیسې له لاسه مه ورکوئ که چېرته دا احساس مو پیدا کړو دې قاعدې ته رجوع وکړئ او هوډ وکړئ څه چې لرئ ښه ساتنه ترې وکړئ .په پانګونه کې باید عاطفي برخورد ونه شي عاطفي پانګونه یوازې په خیریه موسیسو کې ترسره کېږي.همدارنګه پانګونه باید په سیاسي ساختار کې ونشي او د پیسو سرچینې باید په هغو پروژو کې ونه لګول شي چې په سیاسي ساختار کې دخیلې وي.پانګونه یوازې یوه قاعده پېژني:سم حرکت د پانګونې په برخه کې او ډېره ګټه لاسته راوړل .په دې قاعده کې تور او سپین یو دی او هر یو چې ډېره ګټه راوړي هماغه بهتر دی هېره باید نکړو چې په دې ګټه کې معنوي ګټه هم داخله ده .د پیسو سیاستوال باید دې ټکې ته هم پاملرنه وکړي .

څنګه کولای شو له دې قاعدې ګټه واخلو ؟

الف –د پیسو سیاستوال باید په دې موضوع فکر وکړيچې هېواد یې تر اوسه د مالیې او پیسو په اړه کومې تېروتنې کړیدي.داتېروتنې کومې دي؟او کوم ګډ ټکي لري او له هغو مو څه زده کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یاد ولرئ کله چې یوه مسله دقیقه مطالعه کړئاو له هغې درست تحلیل وکړئ په یقین سره تاسو ستونزه درك کړې ښه تشخیص ستاسو د راتلونکي بریالیتوب نښه ده.چې دامسئله د پیسو د سیاستوالو تر ټولوروښانهکار دی .

ب –یوازې په هغو کارونو چې پوهېږئ او باور پرې لرئ پانګونه په کې وکړئ .د پانګونې وړاندیزیوازې له هغو خلکو ومنئ چې په مالي لحاظ بریالي وي (افراد ،موسیسات،دولتونه). ښه خبره ده چې د افرادو دې خبرې ته پاملرنه وشي :ښه خبره ده چې خپلې پیسې له ځان سره وساتئ،تر څو چې نامطمین خلکو ته یې ور نکړئاو دهغې له لاسه ورکولو احتمال ولرئ او په ټوله کې خپلې پیسې لاسته رانه وړئ.پیسې له ډاډمنو خلکو سره وساتئ .په دې کې د اطمینان قاعده مطرح ده او د سیاستوالو اصلي کار دی .

لسم قانون : مرکبه ګټه

د پیسو دقیقه پانګونه د مرکبې ګټې د قانون څخهپه استفادېسره یوه بله لار د شتمن کېدو وي.هغه څوك چې په بانکي سود باور لري،مرکب سود د بشر په تاریخ کې لویه پدیده ګڼي ."البرت انیشتین "مرکب سود د ټولنې تر ټولو لوی ځواك ګڼي.د مرکب سود   قاعدې ساده ولېپه تعجباور ډول میدان ته داخلېږي او په هغه صورت کې چې : په دې کې ۷۲له میتود څخه کار اخیستل کېږي او څومره وخت نیسي چې پیسې د سود په هر نرخ دوه برابره شي .ډېر ساده ۷۲عدد د سود په نرخ وېشو.د ساري په ډول که له پانګې مو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته سلنه سود اخلئ۷۲عدد په اتو ووېشئنهه لاسته راځي د نهه عدد ښيي چې په اته سلنه سودسره ستاسو پانگه په نهو کالو کې دوه برابره کيږي.په دې کې سياستوال کولای شي چې معين کړي چې په کوم کې دهېواد گټه ده پانگونه او که په مرکب سود کې د پيسو ورکول او يا دواړه په يو مناسب تناسب .

لومړی پایله :د مرکب سود کليد ،د پانگې بېلول او هغې ته لاس نه وروړل کله مو چې راټولول پيل کړل او پرې مو ښودل چې وده وکړي بايد هيڅ وخت ورته لاس ور نه وړئاو په هيڅ سبب هغه په لگښت ونه رسوئاو که دا کار مو وکړو د مرکب سود ځواك له لاسه ورکوئکه څه هم نن ډېر لږ مقدار په لگښت رسوي ولې هغه څه چې له لاسه ورکوي وروسته په لوی مبلغ بدلېږي .

د موضوع د روښانتيا لپاره لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ :

يو شخص چې منځنيعايد لري له ۲۱کلنۍ څخه تر ۶۵کلنو پورې يې د مياشتې ۱۰۰ډالره پانگونه کړې .د مرکب سود له نرخ څخه يې گټه پورته کړې په لس سلنه، اوس مهال په کور ناست دی يا تقاعد شوی ۱۱۱۸۰۰۰ډالره لري .په عربيهېوادونو کې دولتونه له دې ميتود څخه ډېر گټه تر لاسه کوي په دپهېوادونو کې د پيسو سياستوال چې د هېوادونو ملي اقتصاد نشي کولای دا پيسې جذب کړي او بلې خوا له فرصتي لگښتونو وتښتي په نړيوالو بانکونو کې په مرکب سود ورکوي .

څنگه کولای شو له دې قانون څخه اوسمهال گټه پورته کړو ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف – همدا اوس د پانګوني میاشتنی منظم حساب پرانیزئاو خپل ځان مقید کړئتر څو تر راتلونکو پنځو ،لسو او یا شلو کالوپه موده کېیو ثابت مقدار پیسې په پانګونه کې وکاروئ او یا کولی شئ چې یو ښه شرکت وټاکئاو خپله پانګه ورته ورکړئچې څو کاله په کې کار وکړئ.پس له څو کاله وروسته به تاسو ووینئ چې ستاسو په پیسو کې څومره ډېرښت رامنځته شوی دی.

ب –تل هغه لار تعقیب کړئچې پیسې په ازاد ډول په پانګونه کې وکاروئ،تر څو د مرکب سود په اندازه وده وکړیهوډ وکړئ مالي خپلواکي د اوږد مهال لپاره تر لاسه کړئ لنډ مهاله خوشالي له لاسه ورکړئ .بې تجربې سیاستوال په ژر راتلونکو بریالیتوب پیسې تړي .د پیسو سیاستوال د دې ډول سیاستوالو له ډلې نه شمېرل کېږي.د پیسو په لوبه کې ژر تېرېدونکي حرکات د پیسو په میدان کې کېدی شي چې تاکتیکي وي او موخه هماغه اوږد مهاله چې په ستراتیژۍ کې وي د پیسو سیاستوالو ته د قانون ښه لري .ولې په یاد ولرئ په هغه صورت کې چې تاسو کولای شئد مرکب سود له قاعدې ګټه پورته کړئ چې په مخ کې مو خنډ شتون ونلریاو دویم د پیسو کارول په تولید او نورو برخو کې امکان ونلریاو یا هم ګټه له نورو لارو نسبت دې قاعدې ته کمه وي .غواړم تاسو ته یې په یاد راولم د پیسو قاعده شتون لري : کله چې پیسې راټولوئ له اقتصادي واحدونو سره یې کېږدئچې تاسو پرې ډاډمن یاستخو کله مو چې پیسې راټولې کړې هغو خلکو ته یې ورکړئ چې له تاسو ښه کار کوي چې دا یو اصل دی . چې دا اصل باید د پیسو سیاستوال جدي په نظر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ونیسي ددې اصل په وسیله د پیسو سیاستوال دا ټاکیچې څنګه د پیسو له سرچینو ګټه واخلي .چې دا کار د پیسو سیاستوال ته لاره اسانوي په دې ځای کې د پیسو سیاستوال باید چې څنګه له دې اصولو ګټه پورته کړي .

یوولسم قانون : د توکو راټولول

هر لوی مالي بریالیتوب،ډېرو وړو کوښښونو پورې تړوا لري چې باید ترسره شي،کېدی شي چې دا کوښښونه ډېر کوچني وي او بعضې خلك هغه ونه ویني او یا ورته قایل نه وي.د مالي خپلواکۍ د ترلاسه کولو لپاره کوچنیو کوښښونو ته اړتیا ده شتمنۍ د راټولو لپاره باید مالي نظم او کار پسې وګرځي.په پیل کې ستاسو کار کوچنی تغیر خوري ولې د اوږد مهال لپاره ښې پایلې لري .

لومړۍ پایله : کله چې سپماوې راټولې شي او داسې حرکتونه پیل شي چې تاسو د مالي موخو په لور رهبري کړي.په دې قاعده کې د حرکت اندازه د بریالیتوب لوی راز دی دا په دې مانا چې د کار پیل ډېره انرژي غواړي، خو کله چې کار پیل شي بیا دومره انرژي نه غواړي .د پیسو سیاستوال باید پرې نه ږدي چې دا پروسه ودرېږي، ځکه بیا پیلول یې ډېر ستونزمن او سخت وي .دلته که د شتمنۍ د سرعت اندازې ته د شتمنۍ د درجې نوم ورکړو ډېر اهمیت لري . د دې سرعت معیار یوازې سیاستوال او د هغوی ټیم ټاکلی شي

.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويمه پايله : متر په متر کار کول ډېر سخت ويولې اينچ په اينچ کار کول اسانه وي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه واخلو ؟

الف –اوږد مهاله مالي موخه ځانګړې کړئ،هوډ وکړئ او يو قدم مخکې لاړ شئ دخپلو موخو په لور لومړی قدم اخيستل ډېر سخت وي د خپل ځان ساتنه وکړئ په پخوانيو قدمونو وانه وړئ.

ب –کولای شئ چې داقانون په نورو برخو کې هم تطبيق کړئ.دمثال په ډول هڅه وکړئ چې هره ورځ له انټرنيټ څخه يوه پاڼه ولولئ او د مالي مسايلو په اړه نوي معلومات تر لاسه کړئ او يا نور کارونه ترسره کړئ.

دوولسم قانون : مقناطيسي قانون

هر څومره چې پيسې ډېرې سپما يا راټولې کړئ په ژوند کې مو ډېرې پيسې جذبېږي.

مقناطيسي قانون ۵۰۰۰زره کاله وړاندې ليکل شوی دا قانون ډېر وخت په ژوند کې په بریالیتوب او ناکامی،او ځانګړې توګه په مالي حوزه کې بحث کوي . پيسې هغه ځای ته ځي چې مينه او احترام ولري هر څومره چې د پيسو په اړه ښه او مثبت احساس پيدا کړي همدومره يې د پيدا کېدو موقع په لاس درځي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ پایله :کولای شو د پیسو په ښو کارولو سره ډېر امکانات ترلاسه کړو امکانات د اوسپنې په څېر چې د مقناطیس له خوا جذبېږي همداسې پیسې، پیسې جذبوي .له دې کلمو څنګه پایله تر لاسه کولای شو ؟ فکر کوم چې یوه دنده د پیسو د سیاستوال دا ده چې د زېرمه شویو پیسو لپاره د کار ځای پیدا کړي،اقتصادي قوانین حاکموي هغه پیسې چې زېرمه ویاو هغه په کار ونه لوېږي،نو د هېواد لپاره لوړ لګښتونه لري .په دې اړه غواړم تاسو تهیو ښه مثال وړاندې کړم :"راکفلر " یو امریکایي ملیاردر دی په لومړي سر کې هغه د دفتر یو کارمند و او ۳,۷۵ډالره معاش یې لرلوچې نیم یې کلیسا ته ورکولو پنځوس سېنته یې سپمولو دا لوی مبلغ نه و ولې یو ښه پیل و، خو کله چې پنځوس کلن شو د نړۍ شتمن انسان و .

دویمه پایله : پیسې،پیسې راوړي .

کله چې خپل ځان له لګښتونه څخه منع کوئاو ځان په خپله ساتئهر څه چې لاسته راوړئ تمرین یې کړئ او یو مبلغ سپما کړئ خپل ځان او نورو ته وښایاست چې پیسو ته ارزښت ورکوی.یو وخت یو شخص له بانك څخه د پور غوښتنه وکړه بانك ده ته د پور ورکولو په وخت وویل چې د یو ډالر پر وړاندې د پینځو ډالرو توکي راوړه دا شخص ډېر متعجب شو .وروسته پوه شو چې دا نسبت معمول دی بانکونه له هغه چا چې باوریزه سابقه ونلري غوښتنه کوي .خو کله چې په بانك کې سابقه پیدا کړي نو بیا د یو ډالر پر وړاندې یو یا دوه ډالره توکي اخلي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تاسو یو غریب هېواد لرئاو د کارونود مختته وړلو لپاره سرچینو ته اړتیا لرئنو اړ یاست څو سرچینې لاسته راوړئ او ددې لپاره بهانې جوړې کړئخو کله چې شتمن شوئ نو بیا دا عمل نه ترسره کېږي .کولای شو چې د چین هېواد مثال ورکړو .

د پیسو سیاستوال باید خپل ډېر وختدمالي سرچینو چې کم قیمت ولري ښه وخېږي او د اوږد مهال لپاره یې وکاروي ، د سیاست لاندې د سرچینو پیدا کول (په هر قیمت) او له هغې ګټه پورته کول په همدې سیاست کې ملي فکردی .ملیونران په هره میاشت کې شلو څخه تر دېرشو ساعتو فکر او د مالي حالاتو په اړه مطالعه کوي . خپل حسابونه په دقیق ډول پروګراموي او تنظیموي یې هغوی مخکې له پانګونې او یا لګښت څخه دقیقه څېړنه تر سره کوي په پایله کې د هغوی مالي هوډونه له عادي افرادو ډېر ښه وي،چې ډېر ژر او اجباري پرېکړه کوي .

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه واخلو ؟

الف- فرض کړئچې له دې وړاندې مو یوه لویه مالي بریا ترلاسه کړې ده .له پیسو،پانګونې او لګښتونو سره مو داسې عمل وکړئچې په شخصي لحاظ شتمن یاست په پایله کې د ښه هوښیار مالي فکر له کبله مو ډېرې پیسې ترلاسه کړیدي .

ب –هره ورځ هره اوونۍ او هره میاشت خپل مالي حالت وڅېړئاو دخپلې شتمنۍ لپاره د ښې پانګونې لپاره ښه پرېکړه وکړئ هر څومره چې ډېر وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

او فکر د مالي مسایلو لپاره ورکړئ ډېره ښه پرېکړه کوئ او ډېر عوايد لاسته راوړئ .

دیارلسم قانون : تېزوالي قانون

هر څومره چې د مالي خپلواکۍ په لور حرکت وکړئ مالي خپلواکي هم ستاسو په لور له تاسو تېز حرکت کويمعمولاً د خپل مالي حالت د تغیر لپاره ډېرو خت ته اړتیا ده چې تغیر په کې راشي او خپل پخوانی حرکت په سختۍسره ترك کړئ،د مرګ په څېر ډېر سخت ویاو هېڅ وخت ناممکن نه ګڼل کېږي چې عادت ډېر ژر پرېږدئ او کولای شو ډېر مثالونه راوړو.

لومړۍ پایله : هیڅ شی د بریالیتوب په څېر بریالی نه دی .

دویمه پایله : ستاسو اتیا سلنه بریالیتوب شل سلنه وخت دی چې په فکر مو کارولی دی.

دا قانون راښيي چې د سیاستوال لپاره د پیسودمسایلو په اړه فکر کول د سیاستوال له اصلي دندو څخه شمېرل کېږي.سیاستوال باید د نورو مشورو ته منتظر پاتې نه شي.هغه کولای شي ښې منطقي د حل لارې پیدا کړي د سیاستوال لپاره غیر ممکن عمل په سیاست کې د ملي کفر په مانا دی.

څنګه کولای شو له دې قانون څخه ګټه واخلو ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

الف –دا اصل د کاغذ پر مخ ځانته ثابت کړئ‌په دېرش ورځو کې یوه افغانۍ دوه برابره کړئ.په لومړۍ ورځ شاید یوه افغانۍ ولرئ،دویمه ورځ دوه افغانۍ ،درېیمه ورځ څلور افغانۍ ،بله ورځ اته ،همداسې شپاړس،بیا دوه دیرش او نور .دېرشمه ورځ تاسو شاید څو ملیونه افغانۍ ولرئ.په نهه ویشتمه ورځ شاید تاسو د دېرشمې ورځې نیم مبلغ ولرئ‌هیڅ وخت تېروتنه ونکړئ‌پانګه ډېر ژر له پانګونې ونه باسئ‌او پرېږدې چې خپل ډېربښت وکړي .

ب –هغه برخې وپېژنئ او په نښه یې کړئ‌چې ډېر وخت او انرژي مو پرې لګولي وي،بې له دې چې د پام وړ پایله تر لاسه کړئ . د هر یوه په اړه ښه مطالعه وکړئ‌شاید دسقوط په څوکه ولاړ یاست.

د دې قاعدې پر اساس د پیسو سیاستوال خپل کاري پروګرام پیلوي، خو تېرې تېروتنې ترې لرې کوي،فکر کوم دهغه لپاره به داکافي ویځو کړنې بې له تېروتنې ترسره کړي او دا قاعده په همدې امر متکي ده.په دې قاعده کې د نه تطبیق سببونه او وخت په وخت په تېرو سیاستونو فکر کوي او د هغه دلرې کولو لپاره هلې ځلې کوي .

څلورم څپرکی

د پیسو د سیاست وسایل

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې بحث کې غواړم د لاندې مسایلو په اړه بحث وکړم :

۱- د ازاد بازار سیاست یا د مارکیټ سیاست
۲- د زېرمو سیاست
۳- اسعاري سیاست
۴- د تنزیل او بیا تنزیل سیاست
۵- د ارزښتناکو اسنادو د رهنې(ګروی) سیاست

لومړی برخه

د ازاد بازار یا د مارکیټ سیاست

د ازاد بازار سیاست د پیسو د سیاست په چوکاټ کې ډېر ګټور سیاست دی چې د دولت له لوري د مرکزي بانک په وسیله په دوامداره نه، بلکې په ځانګړو وختونواو مسلسله توګه تر سره کیږي په ډېرو وختونو کې داسیاست لنډ مهال وي چې دبانک د اوږدمهالو سیاستونو په چوکاټ کې ترسره کېږي.له دې وړاندې چې په دې مسئله بحث وکړم د دې مسئلې په تعریف بحث کوم ځکه د یوې موضوع څخه ښه تعریف د موضوع ځانګړتیاوې بیانوي.زه فکر کوم چې که دې موضوع ته تعریف وکړو، نو دارنګه به وي:د ازاد بازار سیاست عبارت له یو شمېرتولیزو تدابیرو او اقداماتو څخه چې په معقولو لارو د پیسو د نظم د ساتلو په موخه د مرکزي بانک د مخامخ او نامخامخ ډول د دپانو د خرڅلاو او یا د پانو،د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پور دولتي او خزانې اسنادو دوباره اخیستل ځو مطلوب حالت رامنځته شي دې ډول سیاست ته د ازاد بازار سیاست وایي.

الف – د دې سیاست موخه : مرکزي بانك دا سیاست هغه وخت کاروي ځو پیسې له نامطلوب حالت ځخه وژغوري او بېرته د سیاستوال په خوښه حالت رامنځته کړي او یا اوسنی حالت چې د سیاستوال له لوري مطلوب وي وساتي.

ب –د سیاست د ترسره کولو وسایل :

- د پور دولتي پاڼې
- د خزانې دولتي پاڼې

د سیاست د کړنو ډول : په دې ډول سیاست کې د مرکزي بانك کړنه لنډ مهاله وي،په داسې حال کې چې دا کړنې د پیسو د سیاست په چوکاټ طبقه بندي او ځانګړی ځای لري.کولای شو چې ووایو د ازاد بازار عملیات د مرکزي بانك له خوا تکتیکي دي چې د نهایي موخې د ترلاسه کولو لپاره ترسره کېږي چې په بانکي او دپیسو په ستراتیژۍ کېځای لري.کله چې دولت په بازار کې مالي ناامني احساس کړي په دې صورت کې دولت د مرکزي بانك په وسیله غواړي چې د بازار وضعې ته بدلون ورکړي، دا کار په بازار کې د پیسو حجم ته چې په دوران کې دی تغیر ورکوي او دا تغیر د ارزښت لرونکو سندونو په عرضې او تقاضا تر سره کوي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حرکات څنګه تنظیمېږي ؟

د پیسو سیاست جوړونکي دا حرکات په دوه برخو وېشي ؟

i. د پیسو پراختیايي سیاستونه : کله چې دولت احساس کړي چې په بازار کې د پیسو مقدار لږ دی او بدې اقتصادي اغېزې لري .په دې وخت کې دولت هڅه کوي څو په بازار کې د پیسو مقدار ډېر کړي .

دولت څنګه کولای شي چې دا کار ترسره کړي او کومې موخې تعقیب کړي ؟

الف –د بازار د اړتیا مطابق د پیسو په مقدار کې زیاتوالی

ب – د پیسو د اغېزو ډېربښت او په غیر پیسیزو(پولي) ځایونو کې اغېزه اچول

الف – د بازار د اړتیا مطابق د پیسو په مقدار کې زیاتوالی: دولت د مرکزي بانك په وسیله د پراختیايي سیاست په کار اچولو سره ارزښتناك اسناد پېري چې په بازار کې په متناسبه اندازه د پیسو په حجم کې زیاتوالی راشي . له دې کړنې څخه په اوس او تېره سلیزه کې ډېر هېوادونه کار اخلي، بلکې دا یوه معموله کړنه ګڼل کېږي.د دې کړنې عملي کول لاندې شرایط لري :

- د یو ښه بانکي سیستم شتون
- د ارزښت لرونکو اسنادو د اخیستلو او خرڅولو دودول
- په دولت او بانکي سیستم د باور د اصل شتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

که يوازې د پيسو په ډېرښت بحث کوو، نو همدا عمل تر ټولو بهترين عمل دی د پيسو سياستوال په دې برخه کې يوه بله موخه هم تعقيبوي چې هغه ددې عمل اغېزې دي .

ب – د پيسو دډېرښت اغېزې او په غيرپيسيزو(پولي) برخو کې اغېزه

د پيسو د اغېزو ډېرښت د پراختيايي سياست ډېره مهمه برخه ګڼل کېږي او مثبتې اغېزې په اقتصاد واردوي د پيسو د حجم د ډېرښت له کبله کميتي اغېزې د دې سياست څرګندېږي او د ارزښت لرونکو سندونو خاوندان د دې سندونو د خرڅلاو له لارې پيسې لاسته راوړي،يايې په لګښت رسوي او يايې په بانکونو کې په جاري حسابونو کې جمع کوي چې دغه حسابات په خپله د باور او کريډت سرچينه ده.د کريډټ د ډېريدو په صورت کې پانګونې ته لاره هوارېږي. د پانګونې په ډېرښت سره توليد ډېرېږي او ديو بل اقتصادي حرکت سبب ګرځي .چې په غير پيسيزو(پولي) ځايونو کې هم پېښېږي:

- د پانګونې ډېرښت
- د توليداتو ډېرښت
- د استخدام د سطحې لوړوالی
- د اسمي عوايدو ډېرښت په لومړيو کې او بيا وروسته د حقيقي عوايدو ډېرښت

ii. د پيسو محدود سياستونه : په دې برخه کې د پورتنۍ موضوع عکس تر مطالعې لاندې نيسو .

www.meltahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې سیاست تګلاره : په دې میتود کې دولت د مرکزي بانك په وسیله ارزښت لرونکي سندونه پلوري او د پیسو اضافي مقدار د پیسو د سیاستوال په خوښه له بازار څخه راټولوي.

کله چې مرکز بانك ارزښت لرونکي سندونه بازار ته وړاندې کړي،نو اقتصادي واحدونه یې د رانیولو لپاره اقدام کوي او هغه پېري. ددې عمل د ترسره کولو لپاره اقتصادي واحدونه له بانکونو خپلې سپماوې او معاملات خلاصوي له بانك څخه د پیسو په وتلو سره د هغوی کریدیتي ځواك کمېږي او د پیسو د پرسوب ضدخصوصیات خپلوي .کولای شو چې پورتني ټکي په لاندې ډول ووایو :

- ارزښت لرونکي سندونه د دولت له خوا بازارته د خرڅلاو په موخه وړاندې کېږي.
- اقتصادي واحدونه د سندونو د اخیستلو لپاره له بانکونو خپلې پیسې راوباسي.
- کله چې اقتصادي واحدونه له بانك څخه پیسې راوباسي د هغوی د پور یا کریدت دورکولو ځواك کمېږي.
- دولت د ارزښت لرونکو سندونو د خرڅلاو له لارې لاسته راغلې پیسې راټولوي.
- د متناسبو پیسو د مقدار عرضه او د پیسو د مقدار کمښت ددې سیاست په وسیله ترسره کېږي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تقاضا د کمښت له کبله د پیسو د مقدار په نسبت که چېرې نور عوامل ثابت پاتې شي، قیمتونه نزولي لار نیسي .

دویمه برخه

د زېرمو سیاست

موخه :د استقرار او مطلوب حالت رامنځه کول .

په اوسني وخت کې د زېرمو رامنځته کول او ګټه ترې پورته کول د پیسو د سیاست یو له مهمو وسایلو څخه ګڼل کېږي.په ځانګړې توګه په اوسنۍ پېړۍ‌کې چې د یو هېواد شتون او نه شتون په همدې موضوع پورې تړلی دی.د نړۍ په ټولو قوانینو کې په دې مسئله تاکید د قانون له ښکاره موادو څخه شمېرل کېږي .ددې مطلب د شتون اساسي سبب د افرادو د حقوقو څخه ننګه ده چې د یو دولت د جوړېدو سبب ګرځي چې په دې مورد کې د سپماوو څخه د ننګې په ډول ترسره کېږي .

۱- کومې زېرمې د پیسو د سیاست د وسیلې په توګه کارول کېږي ؟ په دې برخه کې موږ له دوه ډوله زېرمو ګټه اخلو :

- قانوني زېرمې
- اختیاري زېرمې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- له دې زېرمو د ګټې اخیستنې موخه : په اقتصادکېد اغېزو رامنځته کول ، د پیسو په مقدار کې ګټور تغیر راوستل او په اخر کې د قیمتونو او اقتصادي حالتو کنټرول .

۳- د دې وسیلې د عملي کېدو لار :

الف – قانوني زېرمې:قانوني زېرمې بانکونه د قانون پر اساس په دې مکلف کړي تر څو د افرادو د حقوقو د ننګې په موخه د خپلې پانګې یو مقدار له بانکونو او یا هغو موسیساتوسره چې قانون روښانه کړي وساتي. د دې زېرمو مقدار مرکزي بانک د هېواد اقتصادي ودې او پرمختک په نظر کې نیولو سره ټاکي ځیني وختونه مرکزي بانک او اقتصادي واحدونه چې ددې زېرمو په شتون قانون مکلف کړي، ترمنځ ستونزې هم رامنځته کېږي . بانکونه په دې اړه تل داسې فکر کوي که دبانکونو قانوني زېرمې کمې وي په هماغه اندازه بانک ځواکمن وي چې له فرصتي لګښتونو څخه ځان خلاص کړي او د بانک ګټه چې د بانك د جوړېدو اساسي موخه ده تر لاسه کړي،نو له دې کبله هغوی هڅه کوي تر څو د دغو زېرمو مقدار کم کړي.کولای شو چې د امریکا او بانکونو ترمنځ اختلاف د قانوني زېرمو له کبله مطالعه کړو.

- د حرکت پیغامونه : بانك د مرکزي بانك د صلاحیت په وسیله په بازار کې د پیسو مقدار ته تغیر ورکوي او د قانون له حکم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره سم یې د بانکونو له خزانو څخه یې‌د مرکزي بانك خزانې ته لیږدوي.کولای شو دلته دوه ډوله حرکته وګورو:

- په هغه صورت کې چې دولت پوه شي چې په بازار کې کافي پیسې شتون لري د قانوني زیرمو مقدار لوړ تاکي .
- په هغه صورت کې چې دولت پوه شي چې په بازار کې ډیرو پیسو ته اړتیا ده،دولت له دې زیرموګټه پورته کوي او بازار ته یې وړاندې کوي،خو دا عمل هغه وخت ترسره کیږي،تر څو چې د مسوولو مقاماتو اجازه شتون ولري په ډیرو هیوادونو کې د دې حد تاکل په ولسي جرګې پورې اړه لري خو په ځینو هیوادونو کې دا حق مرکزي بانك لري .سوداګریز بانکونه وایي د دې ډول زیرمو رامنځته کول لګښتونه لوړوي او بانکونه له زیان سره مخامخوي،چې په دې برخه کې مرکزي بانك ته په قناعت ورکولو سره دا عمل ترسره کړي .

ب – اختیاري زیرمې:د اختیاري زیرمو بنسټ نغدوالی جوړوي دا په دې مانا چې بانك کولای شي چې په ټولو حالتونو کې خپل نقدوالی وساتي او د مشتري په وړاندې چمتو وي .مشتري ته د غوښتنې پر وخت د پیسو ورکړه د بانك ،نغدوالی او بانکي سیستم جوړوي چې دا کار د بانك له خوا ډیر جدي تعقیبیږي .بانکونه په دې اړه د ډیرو پیسو ساتلو لپاره لیواله نه دي او تل هڅه کوي خو خپلې پیسې په کاروبار ولګوي او ډیره ګټه تر لاسه کړي. په ځینو وختونو کې بانکونه د ډیرې ګټې د لاسته راوړلو لپاره د خلکو امانت له ګوانبه ډك ځای کې کاروي او ډیر خطر لري کیدی شي چې امانات هم ډیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیامن شي .دولت د دې کار د مخنیوي یا کنټرول لپاره له دې زیرمو ګټه پورته کوي او د ګواښ درجه کموي .

۱- څنګه ترسره کېږي ؟

الف –دولت که فکر وکړي چې په بازار کې کافي اندازه پیسې شتون نه لري .په دې برخه کې دولت یا مرکزي بانك هڅه کوي تر څو اختیاري زیرمې کمې او پیسې په بازار کې دود کړي .په دې صورت کې دولت بانکونه هڅوي او بانکونو ته اجازه ورکوي څو بازار ته ډېرې پیسې وړاندې کړي او داجباري پیسو څخه یې لرې وساتي .

د پیسو د حرکت پیغامونه : په دې حالت کې بانکونه هڅول کېږي تر څو د کریډټ ډېرې اسانتیاوې برابرې کړي او پانګوالو ته د پورونو ښه شرایط برابر کړي ، دا حالت د دې وړ وي چې په هېواد کې پانګونه ډېره شي ،تولید ورسره ډېرېږي او ورسره د استخدام سطحه هم لوړېږي ورسره تقاضا لوړېږي او د قیمتونو نامناسب نزولي سیر اصلاح کړي او قیمتونه مطلوب حالت ته وګرځوي .

ب –که دولت او مرکزي بانك په دې عقیده وي چې په بازارکې په کافي اندازه پیسې شتون لري او د اوسني حالت ساتل د اقتصاد لپاره ډېر ګټور دیپه دې وخت کې په اختیاري زیرمو کنټرول ډېر جدي ترسره کېږي او هررنګه عمل چې دا حالت تهدیدوي مخنیوی یې کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ج –کله چې دولت او مرکزي بانك په دې پوه شي چې په بازار کې پیسې له اړتیا ډېرې شتون لري او باید اضافي پیسې له بازار څخه وویستل شي او عادي حالت ته راوګرځي،په دې وخت کې دولت هڅه کوي څوپه بانکونو کې د پیسو ډېر مقدار د اختیاري زېرمو په نامه د بانك په لاربښوونه وساتي چې په دې وخت کې کریدټي پالیسي تغیر کوي او د کریدټونو اجرا نزولي لار نیسي ،پانګونې کمېږي بانکونه په مخامخ پانګونو کې ډېر په احتیاط عمل ترسره کوي .

دریمه برخه

اسعاري سیاست

موخه : د پیسو د بهرني ارزښت او استقرارساتل

دا سیاست د پیسو د بهرني ارزښت د ساتلو په موخه تر سره کېږي او کولای شوچې داسې یې تعریف کړو : هغه ټولیز تدابیر چې د پیسو د مطلوب بهرني ارزښت د ساتلو لپاره په یو ټاکلي وخت کې تر سره کېږي،د اسعاري سیاست په نامه یادېږي . له تعریف څخه څرګندېږي چې د هېواد د پیسو یو واحد د بهرنیو پیسو یا توکو پر وړاندې څومره کېږي.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يو هېواد د پيسو بهرنی ارزښت د هېوادد تادياتو د بېلانس په حالت پورې اړه لري د تادياتو بېلانس پوهان داسې تعريفوي : د يو هېواد ټولې اقتصادي راکړې ورکړې د نړۍ له نورو هېوادونو سره چې په يو ټاکلي وخت (يو کال) کې يې ترسره کوي دتادياتو د بيلانس په نامه يادېږي.د هېواد د تادياتو د بېلانس کسر او مازاد د هېواد د پيسو پر بهرني ارزښت اغېزه لري .

١- د کړنو لار

الف –د تادياتو د بېلانس د کسر په وخت : په دې وخت کې د پيسو بهرنۍ ارزښت کم وي خو که دا کار دوام پيدا کړي نو ډېر بد حالت اختيار وي او مخنيوی يې هم ډېر سخت وي .

- د کورنيو پيسود ارزښت کمښت د بهرنيو پيسو پر وړاندې (اسعار) : په دې وخت کې اسعاروته تقاضا ډېرېږي دا په دې ماناچې د تادياتو د بېلانس د کسر د مخنيوي په موخه اسعارو ته تقاضا دکورنيو پيسو ارزښت د اسعارو پر وړاندې کموي برعکس د اسعارو ارزښت لوړېږي،نو دلته د مرکزي بانك يوه ښکاره او مهمه دنده دا ده چې داسې تدابيرونيسي،تر څو د کورنيو پيسو ارزښت وساتي او يا مطلوب حالت منځته راوړي.

د اسعارو ارزښت (لوړېدل او ټيټېدل) په دوه عواملو پورې اړه لري:

کورنۍ تقاضا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسعارو د ورود امکانات

ب –د تادیاتو د بېلانس د مازاد په وخت : په دې وخت کې اسعارو ته تقاضا کمېږي،خو کله چې دا کمښت ډېروي د مرکزي بانك لپاره ډېره مهمه او د بحث وړ وي،ځکه په ځینو وختونو کې د دې باوجود چې د تادیاتو د بېلانس مازاد هم وي د پوهانو په وینا مطلوب حالت نه وي او دهغوی دا غوښتنه وي تر څو ددې حالت مخنیوی وکړي او که په خفیف حالت ترسره شي د بانك له نظره د تشویش وړنه وي او حتا په تقویت کې ترې کار اخیستل کیږي.

١- د عمل لار :

الف – اسعارو ته تقاضا کمېږي

ب –اسعارو ته د تقاضا کمښت په دې مانا دی، چې د هغوی د ارزښت کمښت دی

ج –په دې حالت کې بېلانس مثبت حالت لري په دې مانا چې د اسعارو ورود نسبت خروج ته ډېر وي .

خلورمه برخه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تنزیل او بیا تنزیل سیاست

کولای شو چې تنزیل ته بېلابېل تعریفونه وړاندې کړو :

تنزیل هغه مبلغ دی چې د پور یا برات د ژر ورکړې په نسبت اخیستل کېږي .هغه مبلغ چې د یو وجهي سوداګریز سند له حجت او دې ته ورته اسناد څخه د تاکلې نېټې وړاندې په نغده بدل کړي اخیستل کېږي .دبازار او وجهي قیمت تر منځ توپیر په هغه صورت کې چې وجهي قیمت یې لوړ وي .د تنزیل له سیاست څخه موخه عبارت له هغو تدابیرو او اقداماتو چې سوداګریز بانکونه د پیسو د معاملاتو د ښه تنظیم په موخه د بیا تنزیل په نرخ کې لازم تغیرات اوسکونتواردوي .ولې بیا تنزیل د مرکزي بانکونو له خوا د پیسو د سراسري نظم د ساتلو او د تنزیل په نرخ کې بیا تغیر د دې په موخه چې د پیسو د ډېروالي او یا کموالي موخه نیول کېږي. هر ډول تنزیل ته دوه شرطونه اړین دي :

۱) تنزیل باید له یو سوداګریزې کړنې څخه وي ځکه که دا کړنې سوداګریزې نه وي، نو کېدی شي چې سوداګر بل سوداګر ته یو سند د ارزښت لرونکي سند په نامه ورکړي بې له دې چې د هغه پر وړاندې توکي تبادله شي د دې ډول سند تنزیل په وخت کې د بانك له خوا دا عمل په دې مانا چې پیسې بازارته داخلې شوېدي بې له دې د توکو په مقدار کې تغیر راشي چې دا په خپله د پیسو پړسوب ته لمن وهل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲) د تنزیل عمل باید ډېر اوږد نه وي ځکه تنزیل د لنډمهالو سرچینو څخه تمویلېږي او لنډ مهال اعتبارات معمولاً نوي ورځې وي .

د دې سیاست موخه : د پیسو د پراختیایي او محدود سیاستونو عملي کول د مرکزي بانك له اړخه څو د پیسو حالت تر کنټرول لاندې راولي د پیسود مسوولینو د وړاندوینې پر اساس . د ا ډول سیاستونه په لاندې ډول عملي کېږي :

I. تنزیل :

الف –سوداګریز بانکونه د پیسو د دود په موخه دې ته حاضرېږي چې د ښه نرخ د کمښت عمل تر سره کړي .

ب –موسیسات او حقوقي اشخاص ،خپل ارزښت لرونکي اسناد بانکونو ته وړي او هغه له بانکونو سره په یو ټاکلي نرخ په نغده بدلوي.

ج –دا کړنه څنګه ترسره کېږي :

- بانکونه په دې مکلف دي څو ډېرې پیسې د پیسو په دوران کې شاملې کړي.
- سوداګریز بانکونه د تنزیل له لارې ډېرې پیسې لاسته راوړي .
- اسناد چې ددې عمل لاندې اجرا شوي په سوداګریزو بانکونو کې د قابل حصول اسنادو په ټاکلي وخت کې او یا بیا تنزیل لپاره په بانك کې پاتې کېږي.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د کمښت په وجه پیسې بازار ته عرضه کېږي او په بازار کې د پیسو مقدار ډېرېږي .

II. بیا تنزیل :

- د پیسو په بازار کې د پیسو د مقدار په ډېروالي سره پانګونه ډېرېږي .
- د پانګونې ډېرښت تولید لوړوي یا سیر یې صعودي بڼه اختیاروي
- د تولید د مقدار ډېروالی،پانګوال ډېر خلك استخداموي .
- دا امر په خپله تقاضا کوونکو ته اسمي عاید جوړوي.

په دې سیاست کې مرکزي بانك په دې لټه کې وي،څو په دې وسیله خپل پراختیایي او محدود سیاست تر سره کړي مرکزي بانك غواړي دواړه سیاستونه پراختیایي او محدود، د تنزیل څخه ګټه پورته کړي،.چې دلته دواړه تر څېړنې لاندې نیسو:

الف –د بیا تنزیل پراختیایي سیاست :د بانك سیاستوال دا درك کړي چې د پیسو مقدار په دوران کې ټاکل شوې موخې نشي تر لاسه کولی او باید په بازار کې د پیسو مقدار ډېر شي د پیسو سیاستوال د بیا تنزیل د سیاست څخه په ګټې اخستنېد ارزښتناکو اسناد په نغدو د تبدیلېدو زمینه برابروي،په دې صورت کې بانك د بیا تنزیل نرخ کموي په همدې ترتیب هغه بانکونه چې ارزښت لرونکي سندونه لري هغوی هڅوي تر څو خپلې پانې په مرکزي بانك کې په مناسب نرخ چې ګټه لرونکي وي تنزیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي .بانکونه د ارزښت لرونکي اسنادو څخه ډېره ګټه لاسته راوړي د پانګونې او کریډټ زمینه بانك ته برابرېږي .

د دې سیاست تر سره کول :

- ❖ دا سیاستونه بانکونه د ارزښتناکو اسنادو له ساتلو لرې ساتي
- ❖ سوداګریزو بانکونو ته د کریدټ او پانګونې زمینې برابرېږي.
- ❖ سوداګریز بانکونه هڅول کېږي چې د تنزیل په عملیه کې اخلاقي ګام پورته کړي
- ❖ د پیسو بازار د سیاستوالو د موخو مطابق په حرکت کې وي
- ❖ د پیسو د عرضې خلا تر یو حده بهبود پیدا کوي
- ❖ اقتصاد د مستهلك له ګوتو باسي او داسې اقتصاد رامنځته کوي چې د مستهلك او مولد دواړو په کې ګټه وي .

ب –د بیا تنزیل محدود سیاستونه : د دې سیاست په مرسته مرکزي بانك غواړي د پیسو په بازار کې د ډېرو پیسو له ورود څخه مخنیوی وکړي د دې موخې د ترلاسه کولو لپاره مرکزي بانك د تنزیل نرخ لوړوي ، دا کار ددې سبب کېږي چې بانکونه خپل ارزښت لرونکي سندونه له ځانه سره وساتي تر څو پانې په لوړ نرخ چې کمه ګټه هغوی ترلاسه کوي تبادلې ته کښني .د دې سیاست په وسیله مرکزي بانك کولای شي په اسانۍ د پیسو بې موقع ډېرښت په بازار کې ووینې .

د دې سیاست پایلې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ا عمل د ډېرو پیسو مخنیوی کوي څو بازار ته داخلې نه شي .
- په بازار کې د اخیستو قدرت کموي او یا یې د تېر په څېر ساتي
- د کریډټ د پراخه اجرا مخه نیسي
- پانګونې په خپل حال پاتې کېږي یا نزولي سیر نیسي
- په سوداګریزو بانکونو کې د تنزیل نرخ د لوړوالي هڅې کوي
- د پیسو د پړسوب د ضد سیاستونه تقویه کوي
- د پیسو د کورني ارزښت د لوړیدو لار تعقبوي

www.melitahrik.com 0777 400 116

پنځمه برخه

د ارزښت لرونکو سندونو د رهني (ګروي)سیاست

د تضمین او یا ارزښت لرونکي سندونه په رهن(ګرو) ایښودلو سیاست د نورو سیاستونو تر څنګ د هغو سیاستونو له ډلې څخه دی چې د پیسو د جریان د کنټرول په موخه د پیسو د سیاستوالو له خوا نیول کېږي .دا ډول سیاست په لاندې ډول عملي کېږي :

معاملاتي بانکونه د نغدو پیسو او د پیسو د امکاناتو د لاسته راوړلو لپاره خپل ارزښت لرونکي سندونه له مرکزي بانك سره په رهن (ګرو) ږدي .او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکزي بانك د پراختیایي او محدود سیاست په وسیله د خپل بانك میتود د دي حرکت پر وړاندې تنظیموي .په هغه صورت کې چې مرکزي بانك په دې پوه شي چې په بازار کې د پیسو مقدار په کمېدو دی. بانکونه هڅوي تر څو ارزښت لرونکي سندونونه په نغده تبدیل کړي .دتضمین یا د پانګو په رهن (ګرو) ایښودل او هغه لارې چې دا سیاست جوړوي ،کله کله بانکونه دتوکو او قیمتي کالیو په وسیله له مرکزي بانك څخه نغدې پیسې لاسته راوړي.د ارزښت لرونکو سندونو د تضمین د نرخ ربعه د بیا تنزیل په نظر په عمومي ډول لوړه ټاکل کېږي .

دویمه برخه

سامویلسن له نظره د پیسو د سیاست وسایل

"سامویلسن "مشهور اقتصاد پوه د پیسو د سیاست وسایل په درې برخو ویشلي دي :

١- د ازاد بازار عملیات
٢- د تنزیل سیاست
٣- د بانکونو د قانوني زېرمو په مقرارتو کې تغیر

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورتني وسايلو په اړه مو کافي بحث وکړو دغه عالم د پیسو دسیاست د نورو وسایلو په اړه نظریات ورکړي دید هغه په نظر د پیسو د سیاست کم اهمیته وسایل چې د پیسو سیاستوالو له خوا تر لاس لاندې نیول کیږي په لاندې ډول دي :

- اخلاقي تذکر
- د اعتباراتو کنټرول د خپریدو له لارې ټاکل
- د استقرار حد ټاکل
- د قسطي قراردادونو کنټرول
- د رهني قراردادونو کنټرول

غواړم په دې برخه کې پورتني مطالب په لنډه توګه تشریح کړم :

۱- اخلاقي ښونه : په دې صورت کې مرکزي بانك چې لازم وګڼي د سوداګریزو بانکونو مدیرانو ته اخلاقي تذکر کوي. مرکزي بانك د سوداګریزو بانکونو مشران بانك ته راغواړي او اخلاقي درس ورکوي او هغوی تولنیز او اخلاقي مسوولیتونو ته متوجه کوي او ځیني وخت د اعتباراتو د محدودولو په موخه هغوی تهدیدوي .په ډېرو مواردو کې د هغه بانکونو کړني چې مرکزي بانك ته د باور وړ نه وي هغه ته د نظارت تیم ټاکي .ډېر اقتصاد پوهان وېره لري چې دا تهدیدونه نه شي کولای د احترام په نظر کې نیولو یو له بل سره ګټورې سیالۍ وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د اعتباراتو کنټرول دخپرېدو له لارې : موږ کولی شو چې اعتبارات له دوه لارو تر کنټرول لاندې راولو :

- د کمیت له نظره : په دې برخه کې کنټرول او څارنه د ټول ملي اقتصاد له نظره مطرح ده او د اعتباراتو ټول حجم د پیسو د سیاستوالوله خوا مطالعه او ارزیابي کېږي او د هغې په وسیله د بانکونو د زېرمو حجم ټاکل کېږي .
- د کیفیت له نظره : د اعتباراتو کیفي کنټرول د خپرېدو له نظره ټاکل کېږي هغه ټول هېوادونه چې د پرمختګ ښه لار یې پیدا کړیاو هغه پلانونه چې جوړ کړي او په ګټور شکل یې اقتصادي څرخونو ته حرکت ورکړی د خپرېدو په وسیله د اعتباراتو کنټرول ډېر اهمیت لري .په حقیقت کې دولتونه هڅه کوي تر څو اعتباراتوته په هغې لور حرکت ورکړي چې دولت له خوا مخکې ټاکل شوې موخې تر لاسه کړي او دا کار هغه وخت شونی دی چې د سکتورنو لومړیتوب یا سیمه ییز او هغه لومړیتوبونه چې حکومت او پانګوالو ټاکلي وي او د اعتباراتو ډېرښت د هېواد د پیسو د سیاست یو برخه وي . هغه هېوادونه لکه انګلستان چې څو محدود لوی بانکونه لري د مالیې وزیر کولای شي د بانك مشران احضار کړي او هغوی ته ووایي : هیله مندیم چې پاملرنه وکړئحکومت دې ته مایل دی چې تاسو ډېرپورونه برابر کړئ،ددې لپاره چې صادراتي صنایع ته ډېرې اسانتیاوې برابرې کړئهمدارنګه د اړتیا وړ توکو ورود .همداسې تر اختر وړاندې پورونه لس په سلو کې کم کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د پورونو حد ټاکل : دا وسیله په دې پورې اړه لري چې مرکزي بانك ځومره صلاحیت لري او د پیسو سیاستوال ځومره خلاص لاس لري تر ځو د پیسو سیاست د ښو وسایلو په توګه وکاروي دا وسیله چې د پور د ټاکلو وسیله ده،د مرکزي بانك د صلاحیت لرلو له کبله د پیسو سیاستوالوته دا اجازه ورکوي ځود پیسو د عرضې مقدار او یا د اعتبار حد ټاکل او د پیسو د جریان لپاره د پور دتنظیم اقدام وکړي . هغه هېوادونوچې د بازار له اقتصادي نظام څخه پیروي کوي د دې کار اجازه نلري .ولې د ناورین په حالت کې دولت په ښې طریقې سره مداخله کوي . په دې وخت کې د بازار نظام ،قانون ډېر اهمیت نلري په امریکا کې مرکزي بانك داحق لري چې دا حد وټاکي،یانې هر څوك کولای شي چې د ونډو د اخیستلو لپاره په کوم نسبت پور واخلي:د مثال په ډول په متمادي کلونو کې یو شخص د ونډې د اخیستلو لپاره کولی شي چې اویا سلنه په خپل لاس کې ولري او باقي کولی شي له بانك څخه پور واخلي .

۴- د قسطي قراردادنو کنټرول : دا وسیله دا موضوع روښانوي چې په مرکزي بانك کې د پیسو سیاستوال دا صلاحیت لري چې د اقساطي معاملاتو حدود وټاکي د ساري په ډول د امریکا او کوریا په جنګ کې د امریکا مرکزي بانك دا وټاکل که څوك یو موټر او یو کور اخلي شخص باید یو مقدار نغدې ورکړي او که نور توکي اخلي باید خپل لومړی اعتبار تصفیه کړي . دې مقررې د ډبلیو نوم واخیست چې وروسته په نورو اروپایي او اسیاییهېوادونو کې تطبیق شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د رهني قرار دادونو کنټرول : په دې مورد کې دولت مرکزي بانک ته صلاحيت ورکوي تر څو د قرار دادونو شرايط وټاکي او هغه مبلغ چې نغد ورکول کېږي او هغه چې پور ورکول کېږي استهلاك يې بايد معلوم شي .دا مقرره په لومړي ځل په امريکا کې رامنځته شو او د ايکس په نامه يادېږي . دا مقرره داسې عملي کېده،که مرکزي بانك د نغده مقدار په قرار دا د کې وخت ډېر کړي او د رهني معاملې وخت کم کړي د کور جوړونې کړنې کمېږي او که عکس يې عمل وکړي هڅول کېږي .مهرباني وکړئ په دې اړهد امريکا اخري ناورين مطالعه کړئ چې کولای شو دا مقرره ښه توضيح کړي ؟

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

د پیسو د سیاستونو دایره

الف –د پیسو سیاستونه د سیاست د نورو برخو په څېر په خپل ځای ځانګړي شرایط لري چې د عملي کېدو لپاره باید برابر شي د پالیسیو دایره هم یو له هغو موضوعاتو څخه ده چې سیاستونو ته د حرکت په ورکولو کې په ځانګړې توګه د پیسو سیاست ته ډېره اړینه ده چې دا دایره لاندې عناصر لري :

۱– د پلان ستراتیژي
۲– د پالیسۍ موخه
۳– د پالیسۍ تطبیق
۴– ستونزې او ډولونه یې
۵– د حل لارې
۶– کنټرول ،نظارت او ارزیابي

کولای شو داسې په تصویر کې وښایو :

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

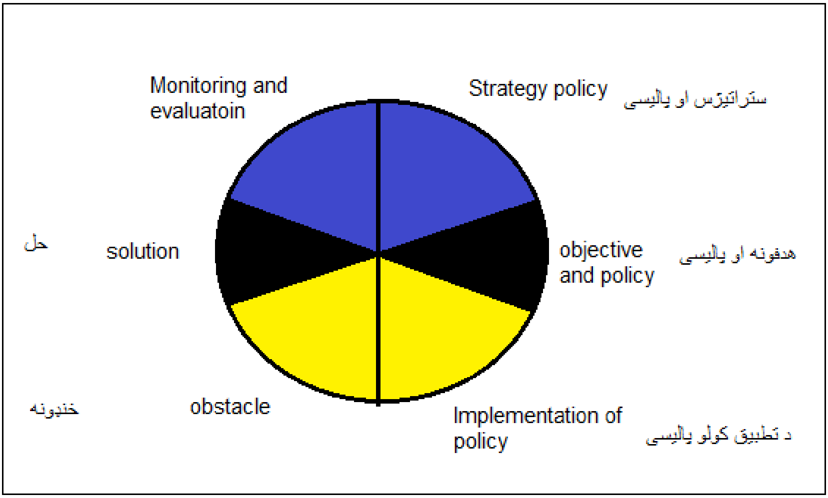

لکه څنګه مو چې په تېره برخه کې ذکر کړل موږ هيڅ وخت نه شوکولای چې له پاليسۍ خبرې وکړو خو چې ستراتيژي نه وي ځکه په ټولو برخو کې يا په ټولو پاليسيو کې د سياست دايره ډېره مهمه ده . زما تل همدا دعوه وه که له سياسته خبرې کوو،نو بايد پلان ستراتيژي ولرو که نه د سياست خبرې کول مانا نلري . يو شمېر تصميمونه دي چې د مسوولينو له خوا نيول کيږي . د دې په څنګ کې کنټرول،ارزيابي او مانيټورنګ د پاليسيو مهم برخه جوړوي د ډېرو پاليسيو ناکامي هم نه مانيټورنګ کې دهچې نه تر سره کيږي په دې برخه کې چې ډېره مهمه نقطه ده دا تکراروم پاليسي بايد عناصر ولري که نه پاليسي خپل ماهيت له لاسه ورکوي اوپه يو سلسله تصاميمو تبديليږي د دې عناصرو مهمه برخه پروګرامونه او ستراتيژي جوړوي او پاليسي بايد دا عناصر ولري او که دا ونه لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالیسي نه شمېرل کېږي.مخکې له دې چې له پالیسیو خبرې وکړو ولومړی باید پروګرامونه په کار واچوو .

ب – شپږ پي یا سکس پي : د نړۍ په ځینو معتبرو اسنادو کې د پالیسو دایره شپږ ګڼي چې هغه په مخفف ډول Six Ps یادوي :

ستونزې	Problems
خلك او سیمې	People / palces
پروسه	process
لګښت	Price Tag
اسناد	paper
پروګرام او تګلار	Programs / performance

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

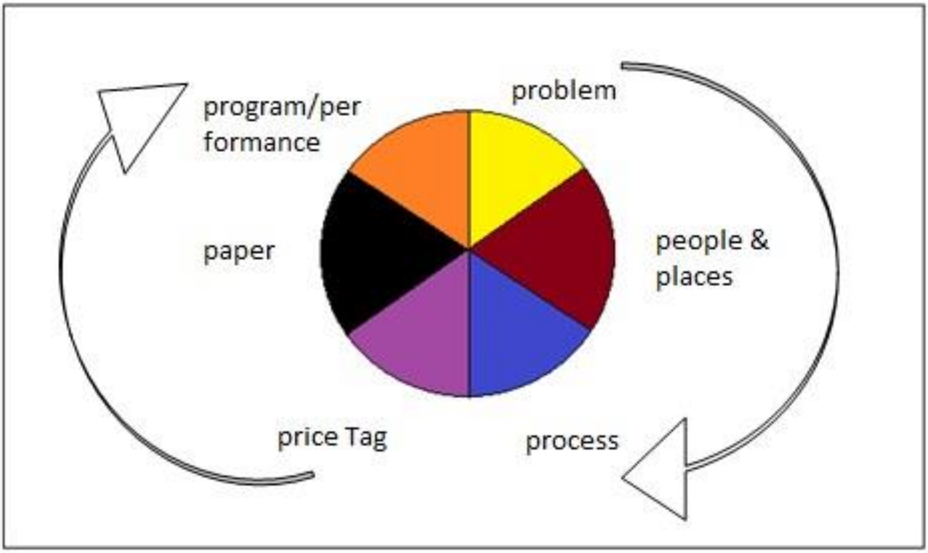

د ا شکل مې په لومړي ځل رسم کړو شاید ستونزې ولري خو فکر کوم چې سم دی او کولای شو کار پرې وکړو . په دې شکل کې تاسو ووینئ چې شپږ میتود ځنګه ستونزې پیلوي او ځنګه کولای شو پروګرام مخ ته یوسو او په دې جریان کې مسایل وڅېړو، د پیسو سیاستوال باید دا په نظر کې ونیسي. شپږ پي کیدای شي چې د پیسو دسیاستوالو لپاره ډېر ګټور وي ، چې په لاندې ډول یې تر څېړنې لاندې نیسو :

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ستونزې : د دې ميتود لومړی بحث پر ستونزو دی ځکه د هر سياست لار د ستونزې حل دی په دې برخه کې د سياستوال مهمه دنده د ستونزې تشخيص دی يا ستونزو ته دستونزو دلومړيتوب حق ورکول دي ځکه د ستونزې تشخيص د پيسود سياستوال د پيل ټکی دی .

۲- خلك او سيمه : سياستوال چې په دې پوه شو چې کومه ستونزه بايد لومړی حل شي بيا پرېکړه کوي چې کومه کټګوري خلك او کومې سيمې تر خپل سياست لاندې راولي او په کوم ډول تطبيق شي په کوم ځای او يا د کومو خلکو ترمنځ واقع ده چې بايد حل شي ځکه که يو سياست د يوې سيمې او خلکو لپاره ترسره کېږي .

۳- پروسس : په سياستوالۍ کې د پروسې برخه ډېره اړينه ده او په دې اړه سياستوال ډېرې هڅې کوي او د سياستونو د حرکت لار په دې برخه کې تر څېړنې لاندې نيسي او کوم وخت يې چې ورته ټاکلی، ښه يې څاري کله چې د سياست په تطبيق کې ستونزه پېښېږي دغه ستونزې د وخت له کبله وي چې له مخکې ټاکل شوېوي. ټول سياستونه په ځانګړې توګه د پيسو سياستونه ځانګړي وختونه په نښه کوي او په هماغه وخت کې سياست تطبيقوي بې له دې سياست نه عملي کېږي. منفي پايلې هم لري، په دې برخه کې بايد وختډېرپه پام کې ونيول شي.سياستوال بايد د خپل سياست د وخت لپاره اقتصادي او سياسي حالات په نظر کې ونيسي چې د پيسو کړنې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې ترسره کېږي او داسې وخت وټاکي چې د وخت له غوښتنې سره سم تطبیق شي او د وخت سره ښه مقابله وکړي .

۴- لګښتونه : لګښتونه په دې برخه کې ډېر مهم دي شاید په دې برخه کې ډېرو لګښتونو ته اړتیا وي او د دې سبب شي چې سیاستونه په خپل ځای ښه تطبیق نه شي داسې ویل شوي چې د تمویل سرچینې او لګښتونه د یو سیاست په بریالیتوب او ناکامۍ کې اړینه ونډه لري .

۵- اسناد : له اسنادو څخه موخه ټول هغه اسناد دي، چې د سیاست لپاره کارول شوي وي او سیاست پرې ولاړ وي،ډېر مهم بلل کېږي.له غیرې باوریزو اسنادو څخه د سیاست په بریالیتوب کې ګټه نه شو پورته کولای نو ځکه په سیاست کې اسناد ډېر مهم دي .

۶- د پروګرام اجرا : په ټولو سیاستونو کې په ځانګړې توګه د پیسو په سیاست کې وخت چې سیاست باید په کې اجرا شي ډېر مهم ګڼل کېږي.د یو سیاست اجرا کول په دې مانا چې د سیاست پنځه سلنه کار مو اجرا کړی دی دا په دې مانا چې د یو ښه سیاست په اړه دپوهې نه شتون سیاست له ناکامۍ سره مخامخوي،نو له دې کبله سیاستوال باید لاندې ټکي په نظر کې ونیسي :

- د طرحه شویو سیاستونو د تطبیق لپاره د ښو او ګټورو میتودونو څخه کار اخیستل او دسیاست د اجرا لپاره د ښه وخت ټاکل .
- د تطبیق سیمه ټاکل

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د تطبیقونکي د ټاکلو برخه
- د طرحه شوي سیاست پر وړاندې حساسیتونه

د شپږ پې ماهیت : شپږ پې په حقیقت کې د یو سیاست ښه وسیله ده چې د یو سیاست ټول جزیات ښه بیان کړي دا میتود د تحلیل او پرمختګ لپاره ښه زمینه برابروي. د دې میتود په پایله کې د پیسو پالیسي او د پالیسیو دجزیاتو په اړه توضیح ښه ورکول کېږي . د شپږ پې له میتود څخه د ټولو برخو په تحلیل لکه : د پیسو ملي سیاستونه،سیمه ییز، حوزه یي او نړیوالوتحلیلونو کې ګټه پورته کړو همدارنګه د سکتوري او عملیاتي سیاستونو په جوړولو کې د دې میتود څخه کار واخلو، سره له دې چې د پیسو په سیاست جوړوني کې له دې میتود څخه کار اخیستل کېږید دې ترڅنګ په ټولنیزو ، سیاسي او اقتصادي برخو کې هم لویه اغېزه لري او د دې میتود په وسیله کولی شو چې د ټولنې ځانګړې برخه تر خپلې اغېزې لاندې راولو. شپږ پې کېدی شي چې له لاندې ستونزو سره مخ شي:

- کېدي شي چې پالیسي په سمه توګه نه وي فصل بندي شویځو په سمه توګه تر تحلیل لاندې ونیول شي .
- له هغو خلکو سره چې د پالیسیو سره اړیکه لري او په پالیسیو اغېزه لري سلا نه وي شوي.
- شاید هغه اسناد چې په پالیسیو کې کارول شوي ګونګ وي چې د پالیسیو په تطبیق کې ستونزې راپیدا کوي .

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

- کېدی شي چې په سرچینو کې ستونزه شتون ولري چې دا سرچینې غیر واقعي او یا واقعي وي خو محدود وي .

په پایله کې داسې ویلای شو چې د دې میتود په وسیله کولای شو د یوې پالیسۍ ټولې برخې تر تحلیل او ارزیابۍ لاندې ونیسو . معلومه خبره ده چې په کوچنیو پالیسو کې تغیر دلویو سیاستونو له نظره کم ګوابښ لري .

اخرنۍ پوښتنه :

ایا ټول مسایل چې په دې اثر کې مطالعه شول د پیسو د سیاستونو له نظره بس ول ؟

ایا کولای شو چې د پیسو د سیاستونو په اړه نوي مسایل مطرح کړو ؟

که چېرته همداسې وي نو مهرباني وکړئ ولیکئ له خپلو ملګرو او هغه خلکو چې د پیسو له مسایلو سره سروکار لري شریك کړئ.زه باور لرم چې تاسو کولای شئ دا کار وکړئ کېدی شي چې په دې اړه نوې مسئله وي .

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخري خبره

د یو رب په ملګرتیا د دې لیکنې په اخر کې یم او ددې کتاب وروستیتکي لیکم.ددرسونو په پیل کې یوو،ملګرو ته زیری لرم چې یو بل کتاب چې شاید له اشتباهاتو خالي نه وي ولې کېدی شي چې یوه لار ښوونه وي ، بیا هم غواړم په خپلو پخوانیو خبرو تکیه وکړم پرېږدئ چې په دې هڅه کې شم چې خپلو شاګردانو او مینوالو ته مواد برابر کړم شاید دا مواد له اشتباهاتو ډك وي ولې په هیڅ صورت بیهوده نه دي او د هغو خلکو لپاره چې لیکل کوي د هغوی لپاره هڅونه وي ولې د لیکلو جرائت نلري او یا وخت نه پرېږدي چې د نورو په ملګرتیا دا کار ترسره کړي .

دې اثر چې په ژوند کې یې راته ډېرې ستونزې راپیدا کړې وې ومې لیکه شاید لومړی اثر وي چې رواني کشمکش کې مې ولیکه، دا اثر د خپلو تجربو او نورو ګټورو کتابونو څخه ولیکم،په هڅه کې شوم چې د خپلو تجربو څخه کار واخلم هغه خلك چې ورته اړتیا لري ورته ور وړاندې یې کړم .په دقیق ډول نه پوهېږم چې څومره مې موخه ترلاسه کړې ولې باور لرم چې تر خپل وس مې هڅه کړېده . هیله لرم هغه خلك چې ډېره اړتیا لري څو د دې اثر د موضوعاتو تکمیل وکړي او دملي بشپړتیا لپاره یو له بل سره ملتیا وکړي.

لوی رب پوهېږي چې رښتیا کوي،رښتیا وایي او په رښتیا عمل کوي .

پوهندوی سید مسعود

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستني

۱- پل سامو ئلسن ، اقتصاد ، تهران ، ۱۳۵۰

۲- ډاکتر ویم کو سترس ،اقتصاد و سیاست های پولی ،کابل ، ۱۳۸۵

۳- سید مسعود ، بانکدراي،کابل، ۱۳۸۶

۴- سید مسعود ، پول وکریډت،کابل ، ۱۳۸۶

۵- راهبرد مالي،تهران

۶- Clark By : Hardeek,Frenail,Boeezwinkle,J,International Confefrence(۱۵th ۲۰۰۴,Bankok,Thailand

۷- لکچر نوټ پوهاند حقایقي ، کابل،سالیان متمادي

۸- ورکشاپ پالیسی (ګروپ ادم سمت)، اداره امور ریاست جمهوري،کابل ، ۱۳۸۴

۹- کمیسیون مستقل حقوق بشر ، مانول حقوق بشر ، کابل،۱۳۸۳

۱۰- وزارت عدلیه،قانون بانکداري افغانستان ، کابل ، ۱۳۸۳

۱۱- غوثی عارف،قاموس اقتصاد ، کابل ، ۱۳۵۲

۱۲- برایان تریس ، قانون های پول،تهران ، ۱۳۸۶

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپیسو سیاستونه

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک د هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (عبدالرزاق رافت) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له ژباړن او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

www.melitahrik.com 0777 400 116

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library